

OBSAH

1. Úvod	3
1. 1. Utváranie právneho rámca a podmienok ochrany osobných údajov	3
1. 2. Štatút splnomocnenca na ochranu osobných údajov	4
1. 3. Vznik útvaru inšpekcie ochrany osobných údajov, organizačná štruktúra	5
2. Charakteristika právnych predpisov upravujúcich oblasť ochrany osobných údajov	7
2. 1. Vnútroštátne právne predpisy	7
a) Ústava Slovenskej republiky	7
b) Zákon č. 52/1998 Z. z. o ochrane osobných údajov v informačných systémoch	7
c) Trestný zákon č. 140/1961 Zb.	10
2. 2. Právne predpisy platné v Európe	11
2. 2. 1. Dohovor RE č. 108	11
2. 2. 2. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 95/46/EC	12
3. Uplatňovanie zákona č. 52/1998 Z. z. v praxi	14
3. 1. Konzultácie prevádzkovateľov IS a dotknutých osôb k výkladu niektorých ustanovení zákona	14
3. 2. Pripomienkovanie k návrhom a novelám zákonov	17
3. 3. Súčasný stav v oblasti registrácie informačných systémov obsahujúcich osobné údaje	18
3. 3. 1. História	18
3. 3. 2. Automatizovaná registrácia	19
3. 3. 3. Súčasnosť	21
3. 4. Predbežná kontrola IS prihlásených na registráciu	23
3. 5. Doriešené prípady porušovania zákona č. 52/1998 Z. z.	24
3. 5. 1. Národný úrad práce – označovanie Rómov písmenom „R“	24
3. 5. 2. Slovenská pošta, š.p., odštepny závod Výpočtová a kontrolná ústredňa pôšt, Slovenská televízia, Slovenský rozhlas – výber koncesionárskych poplatkov	26
3. 5. 3. PERSPEKTÍVA družstevná zdravotná poisťovňa v likvidácii	30
3. 5. 4. Regionálna veterinárna správa Bratislava V	32
3. 5. 5. Ďalšie doriešené prípady	33
3. 6. Rozpracované prípady týkajúce sa spracúvania osobných údajov v zmysle zákona č. 52/1998 Z. z.	34
3. 6. 1. Slovenská poisťovňa a.s.	34
3. 6. 2. Slovenské združenie zásielkového obchodu – spracúvanie osobných údajov klientov bez ich súhlasu	35
3. 6. 3. Asociácia organizácií zdravotne postihnutých občanov SR - poskytovanie zdravotných údajov sociálnym pracovníkom	35
3. 6. 4. Predaj dlhopisu – RM Systém Slovakia	35
3. 7. Priebežné sledovanie stavu ochrany osobných údajov v IS	35

4. Informovanosť verejnosti	37
4. 1. Zistenie znalosti občanov o svojich právach pri ochrane osobných údajov	37
4. 2. Akcie splnomocnenca na zvýšenie právneho vedomia občanov o ochrane osobných údajov	43
5. Medzinárodné aktivity	45
5. 1. Podpis a ratifikácia Dohovoru RE č. 108	45
5. 2. Spolupráca s RE a členstvo v konzultatívnom výbore	45
5. 3. Expertná misia Phare	49
5. 4. Bilaterálne stretnutia	50
6. Finančné zabezpečenie	51
6. 1. Rozpočet na ochranu osobných údajov	51
6. 1. 1. Rozpočet v r. 1999	51
6. 1. 2. Rozpočet v r. 2000	53
6. 2. Materiálno – technické zabezpečenie	55
7. Príprava novelizácie zákona č. 52/1998 Z. z. o ochrane osobných údajov v informačných systémoch	57
8. Záver	59

1. Úvod

1. 1. Utváranie právneho rámca a podmienok ochrany osobných údajov

Ochrana osobných údajov patrí do oblasti zabezpečovania základných ľudských práv a slobôd. V úvode sa pokúsime vysvetliť zásadný prístup, ktorý sme sa snažili implantovať už do návrhu zákona, neskôr do celej činnosti výkonu štátneho dozoru nad ochranou osobných údajov.

Pri ochrane osobných údajov ide teda o ochranu človeka (každého) pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním jeho osobných údajov. Tým, že údaje o osobe vlastne spoluvytvárajú jej identitu, stanovením pravidiel čo, kto a ako môže narábať s osobnými údajmi, sa ochraňuje osoba samotná. Mnohokrát sa ochrana osobných údajov interpretovala resp. zužovala na organizačno–technicko–softwarový aspekt, ktorý dominoval nad základným aspektom, ktorým je zabezpečenie ľudských práv a slobôd. Kartotéka, počítač, telekomunikačná sieť, Internet – to sú iba prostriedky, za ktorými treba vidieť množstvo osobných údajov a cez tieto sprostredkovane predovšetkým ľudí samotných.

Pravidlá spracúvania osobných údajov ustanovuje zákon. V Slovenskej republike platil pre túto oblasť zákon č. 256/1992 Zb. o ochrane osobných údajov v informačných systémoch. Tento sa však vplyvom rozdelenia Československa sa stal na Slovensku nevykonateľným, pretože predpokladal, že obe republiky si svojimi ďalšími národnými normami budú pravidlá ochrany osobných údajov ďalej precizovať. Aj pod vplyvom upresňovania definícií pojmov a spresňovania pravidiel spracúvania osobných údajov členskými štátmi EÚ, ktoré vyústili do schválenia Smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 95/46/EC z roku 1995 o ochrane jednotlivcov pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe týchto údajov, sme pristúpili k vypracovaniu návrhu nového zákona tak, aby sme v oblasti legislatívy boli kompatibilní s právom EÚ. Návrh zákona sa začal pripravovať v roku 1995. Prvý koncept paragrafovaného znenia sme na začiatku roka 1996 zaslali legislatívnemu odboru RE na posúdenie. RE určila Veľkú Britániu a Portugalsko ako krajiny, ktoré sa k nášmu návrhu vyjadrovali. V októbri 1996 zvolal legislatívny odbor RE do Štrasburgu pracovné rokovanie, ktorého cieľom bolo posúdenie návrhu zákona za účasti zástupcov Slovenskej republiky, Veľkej Británie, Portugalska a RE. Výsledkom boli pripomienky, ktoré sme v ďalšej verzii návrhu zákona zohľadnili a takto upravený návrh postúpili do obligatórneho legislatívneho procesu.

Návrh zákona o ochrane osobných údajov v informačných systémoch NR SR dňa 3. februára 1998 schválila a zákon nadobudol účinnosť dňom 1. marca 1998. Počas legislatívneho procesu vláda SR vykonala niekoľko zmien v návrhu zákona tak, že tento sa čiastočne odchýlil od spomenutej Smernice EP a Rady 95/46/EC, a tým sme dosiahli iba čiastočnú kompatibilitu. Podrobnejšie budú odchýlky uvedené v kapitole 7 – príprava novelizácie zákona.

Dňom účinnosti zákona o ochrane osobných údajov v informačných systémoch začala plynúť doba, ktorá môže byť označená ako „čierna diera“ ochrany osobných údajov v SR. Platný zákon bol totiž od svojej ŠTVRTEJ ČASTI nevykonateľný, pretože úlohu ustanovenia štátneho dozoru nad ochranou osobných údajov si vláda SR nespĺnila. Takýto stav trval až do 10. februára 1999, kedy vláda SR vymenovala splnomocnenca na ochranu osobných údajov v zmysle § 26 ods. 1 zákona.

Toto skoro ročné obdobie nevykonateľnosti zákona, na ktorom sa 8 mesiacmi podieľala predchádzajúca vláda a 4 mesiacmi vláda súčasná, považujeme za najhorší štart pri dodržiavaní ľudských práv a slobôd v oblasti ochrany osobných údajov. Predovšetkým u prevádzkovateľov informačných systémov obsahujúcich osobné údaje sa udomácnil názor, že ak si vláda neplní povinnosti, vyplývajúce zo zákona, nemusia si ani oni plniť ďalšie povinnosti, ktoré zákon ustanovuje pre nich. A čo bolo najhoršie, nebol kreovaný orgán štátneho dozoru, ktorý by dozeral na uplatňovanie zákona a chránil práva dotknutých osôb, ktoré im zákon priznáva.

Po vymenovaní splnomocnenca na ochranu osobných údajov vyšlo najavo, že sa „akosi pozabudlo“ v zákone o štátnom rozpočte na r. 1999 na finančné prostriedky, ktoré by zabezpečili činnosť štátneho dozoru. Obdobie od 10. 2. 1999 do 6. 10. 1999 môžeme charakterizovať len ako prípravu podmienok pre fungovanie výkonu štátneho dozoru.

1. 2. Štatút splnomocnenca na ochranu osobných údajov

V súlade s § 39 ods. 2 zákona sa v uvedenom období vypracoval Štatút splnomocnenca, ktorého súčasťou bola špecifikácia finančných prostriedkov na plnenie úloh za október až december 1999 a organizačná štruktúra útvaru inšpekcie ochrany osobných údajov.

Pretože úlohy splnomocnenca sú dostatočne podrobne uvedené v zákone, štatút sa zameriava iba na podrobnosti o postavení splnomocnenca. Zaradenie splnomocnenca na ochranu osobných údajov a útvaru inšpekcie do štruktúry Úradu vlády SR si vyžadovalo vzhľadom na špecifické, zákonom stanovené postavenie štátneho dozoru osobitný prístup v rozdelení kompetencií medzi vedúcim Úradu vlády SR a splnomocnencom. Išlo predovšetkým o pracovno-právne vzťahy pracovníkov útvaru inšpekcie, ktorí odborne podliehajú výlučne splnomocnencovi na strane jednej a na strane druhej sú pracovníkmi podliehajúcimi vedúcemu organizácie, teda vedúcemu Úradu vlády SR. V súčasne platnej verzii štatútu sa tieto rozpory podarilo vyriešiť.

Ďalším problémovým okruhom bolo stanovenie vzťahov pri materiálno-technickom zabezpečení činnosti štátneho dozoru. Pracovníci útvaru inšpekcie sú výlučne odborní pracovníci, ktorých úlohy ustanovuje zákon a predmetom ich činnosti nie sú obslužné činnosti. Pri obslužných činnostiach ide najmä o zabezpečenie pracovných priestorov, obstarávanie, servis a údržbu výpočtovej techniky, vybavenie kancelárií, zabezpečenie kancelárskymi potrebami, zabezpečenie dopravy, osobnej a mzdovej agendy, služby podateľne a pošty, bezpečnosť a ochranu. Tieto činnosti musel prevziať Úrad vlády SR pri nezmenenom počte svojich pracovníkov.

Osobitným článkom štatútu je finančné zabezpečenie činnosti štátneho dozoru. Zákon totiž ustanovuje, že náklady na výkon úloh sú hradené zo štátneho rozpočtu a návrh rozpočtu sa predkladá ako súčasť kapitoly Úradu vlády SR. Na posilnenie atribútu nezávislosti výkonu úloh je v zákone ustanovené, že rozpočet splnomocnenca môže meniť iba Národná rada SR. Preto sa musela časť štatútu zaoberať aj týmito úlohami. Po vzájomnej dohode medzi ÚV SR a MF SR sa finančné prostriedky evidujú samostatne, ako účelovo určené na ochranu osobných údajov.

Komplikovanosť vzťahov medzi splnomocnencom a útvarom inšpekcie ochrany osobných údajov na strane jednej a Úradom vlády SR na strane druhej je preukázaná aj nepružnosťou pri zabezpečovaní priestorových a materiálno-technických potrieb útvaru inšpekcie. Po takmer ročnom fungovaní štátneho dozoru sa iba v čase písania tejto správy inštaluje výpočtová technika a interná sieť útvaru, ako aj prepojenie na Internet. A to sú iba nevyhnutné nástroje na zabezpečenie plnenia úloh.

Vláda Slovenskej republiky svojím uznesením č. 873/1999 zo dňa 6. októbra 1999 schválila štatút splnomocnenca a tým vytvorila nevyhnutné podmienky na plnenie úloh splnomocnenca na ochranu osobných údajov.

1. 3. Vznik útvaru inšpekcie ochrany osobných údajov, organizačná štruktúra

Prvý návrh počtu pracovníkov a ich profesného zamerania vznikol ešte v čase prípravy návrhu zákona po dôkladnej analýze obdobných pracovísk v zahraničí. Analýzu sme vykonali v Rakúsku, Maďarsku, Nemecku, Francúzsku, Anglicku a Belgicku. Využili sme jednoduchý prepočet, ktorého základom bol počet obyvateľov v danej krajine delený počtom pracovníkov určených na ochranu osobných údajov v uvedených štátoch. Výsledné číslo sme znížili a navrhli sme, že pre prvý rozbeh bude postačovať v Slovenskej republike 12 pracovníkov vykonávajúcich štátny dozor nad ochranou osobných údajov. Ich profesné zameranie je odvodené od úloh, ktoré majú zabezpečovať. Ide predovšetkým o právnikov a informatikov s vysokoškolským vzdelaním, kvalifikovaných odborníkov v príslušných oblastiach. Požiadavka vysokej kvalifikácie sa odvíja od úloh, ktoré majú zabezpečovať. Ako príklad môže poslúžiť úloha výkonu kontroly informačných systémov, posudzovanie úrovne napríklad softwarových nástrojov, používaných prevádzkovateľmi na ochranu osobných údajov pri ich spracúvaní, alebo podieľanie sa na príprave všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti ochrany osobných údajov. A práve oblasť právna a informatická v Slovenskej republike je poznačená najväčším odlivom erudovaných odborníkov zo štátnej služby do súkromného sektora vzhľadom na slabé možnosti finančného ohodnotenia v štátnom sektore. Z týchto dôvodov sa nám doposiaľ nepodarilo dosiahnuť plánovaný stav pracovníkov útvaru inšpekcie, z počtu 12 pracovníkov bolo do 6. októbra v útvare inšpekcie 8 pracovníkov.

Z tohto aspektu bol pre nás zaujímavý model, využívaný v útvare bavorského splnomocnenca na ochranu osobných údajov, ktorému po dohode s ministerstvami tieto „zapožičiavajú“ špičkových pracovníkov na obdobie 3 - 5 rokov. Títo potom vykonávajú dozor v materských rezortoch, už však ako pracovníci útvaru inšpekcie ochrany osobných údajov. Okrem iných výhod má toto riešenie navyše aj prednosť v tom, že pracovníci dokonale poznajú informačné systémy príslušných rezortov a svoje poznatky môžu využívať počas plnenia úloh ochrany osobných údajov v prostredí im známom.

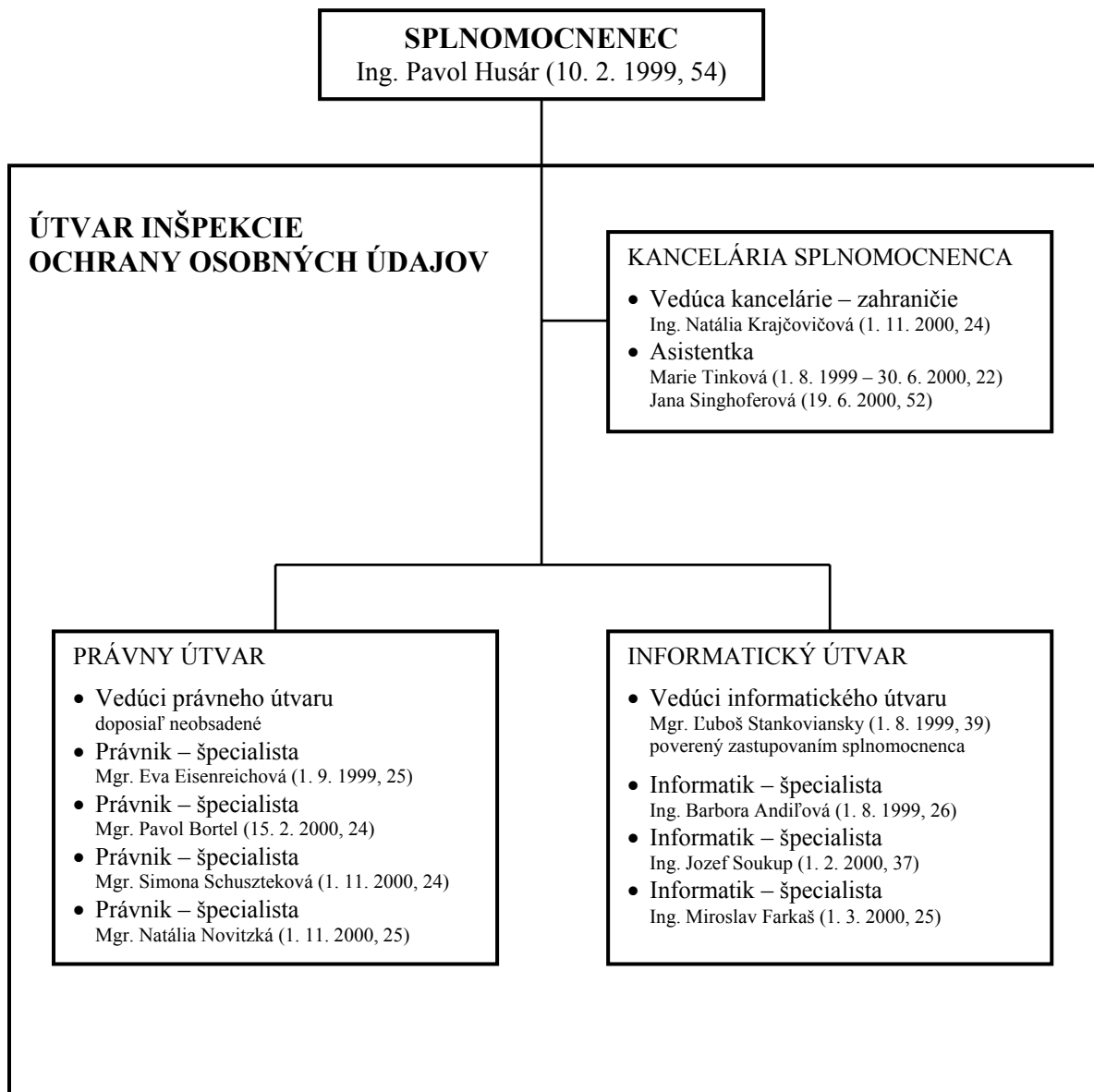
Nižší počet pracovníkov útvaru inšpekcie ochrany osobných údajov v Slovenskej republike oproti iným štátom vychádzal aj z predpokladu, že na základe § 17 odsek 2 zákona musí prevádzkovateľ, ktorý zamestnáva viac ako 5 osôb, písomne poveriť zodpovednú osobu, ktorá dohliada na dodržiavanie zákonných ustanovení pri spracúvaní osobných údajov. Takéto osoby považujeme za „vysunutých“ pracovníkov útvaru inšpekcie u prevádzkovateľov. Pri kontrolách sme však zistili, že prevádzkovatelia si povinnosť menovať zodpovednú osobu neplnia, a tak nie je predpokladaný efekt dosiahnutý.

Celkový počet pracovníkov a ich profesné zameranie je navrhnuté na reálne podmienky Slovenskej republiky, a v prípade, že sa nám podarí naplniť plánovaný stav, budeme môcť zodpovedne plniť úlohy vyplývajúce zo zákona. Na základe výberového konania z uchádzačov o zamestnanie konaného koncom septembra sa javí, že útvary inšpekcie bude posilnený o troch pracovníkov a tým dosiahne stav 11.

Organizačná štruktúra útvaru inšpekcie ochrany osobných údajov bola spolu so štatútom splnomocnenca na ochranu osobných údajov predložená na rokovanie vlády a ňou aj schválená.

Jej zobrazenie je v nasledovnom obrázku, v ktorom sú uvedené aj mená pracovníkov s dátumom nástupu a uvedením veku.

SCHÉMA ORGANIZAČNEJ ŠTRUKTÚRY ŠTÁTNEHO DOZORU NAD OCHRANOU OSOBNÝCH ÚDAJOV V INFORMAČNÝCH SYSTÉMOCH

2. Charakteristika právnych predpisov upravujúcich oblasť ochrany osobných údajov

2. 1. Vnútroštátne právne predpisy

Základnými prameňmi právnej úpravy v Slovenskej republike sú:

- a) Ústava SR
- b) zákon č. 52/1998 Z. z. o ochrane osobných údajov v informačných systémoch
- c) Trestný zákon č. 140/1961 Zb.

a) Ústava Slovenskej republiky

Ústava Slovenskej republiky v článku 19 ods. 3 uvádza, že „Každý má právo na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo zneužívaním údajov o svojej osobe“ a v článku 22 ods. 1 uvádza, že „Listové tajomstvo a tajomstvo dopravovaných správ a iných písomností a ochrana osobných údajov sa zaručuje“.

b) Zákon č. 52/1998 Z. z.

Zákon sa člení na sedem častí.

V prvej časti je uvedená pôsobnosť zákona, kde je prioritná ochrana osobných údajov každého. Zákon sa nevzťahuje na informačné systémy obsahujúce osobné údaje, ktoré sú vedené v rámci čisto osobných alebo domácich činností. Ďalej sú tu definované niektoré pojmy na účely tohto zákona tak, aby nemohlo dôjsť k rôznym výkladom ich obsahu. Definície pojmov sú zosúladené s obdobnými definíciami uvedenými v Smernici EP a Rady č. 95/46/EC a v zákone NR SR č. 261/1995 Z. z. o štátnom informačnom systéme.

V druhej časti, ktorá je nosnou v rámci platného znenia, je riešená ochrana osobných údajov v informačných systémoch. Sú tu uvedené práva a povinnosti prevádzkovateľov, dotknutých osôb a povinných osôb. Súčasťou tejto časti je ustanovenie podmienok pri toku osobných údajov do zahraničia. Za najdôležitejšie možno považovať to, že spracovanie osobných údajov sa smie vykonávať iba so súhlasom dotknutej osoby. Tento súhlas sa nevyžaduje, len ak to ustanoví osobitný zákon.

V tretej časti je riešená registrácia informačných systémov obsahujúcich osobné údaje. Registráciu vykonáva Štatistický úrad Slovenskej republiky a nároky na jej zabezpečenie sú popísané v časti 3. 3. Systémy, ktoré nepodliehajú registrácii, sú uvedené v § 19 odsek 3.

V štvrtej časti je zakotvená úloha nezávislého štátneho dozoru nad ochranou osobných údajov v informačných systémoch. Túto úlohu plní splnomocnenec na ochranu osobných údajov v informačných systémoch spolu so svojím odborným útvarom inšpekcie. Podrobnejšie úlohy a spôsob činnosti splnomocnenca a inšpekcie upravuje štatút splnomocnenca, ktorý na návrh splnomocnenca schválila vláda Slovenskej republiky.

Piata časť rieši občianskoprávnu ochranu osobných údajov.

V šiestej časti sú sankcie za porušenie zákona. Keďže pri porušení príslušných ustanovení zákona môže dôjsť k veľmi vážnemu poškodeniu jednotlivcov, je do zákona zakomponovaný v tejto časti aj paragraf, ktorý sa zjednodušene v zahraničnej legislatíve nazýva „hrozba zverejnením“. V našom zákone je to riešené v § 37. Nasledujúci paragraf obdobne rieši tzv. „dodatočný trest“, ktorý môže využiť splnomocnenec v prípadoch, ak došlo k poškodeniu viacerých osôb.

V siedmej časti sú uvedené spoločné a záverečné ustanovenia.

Zákon v § 3 vymedzuje niektoré pojmy. Vymedzenie je v súlade s vymedzením týchto pojmov v právnych predpisoch iných európskych krajín a dokumentoch Rady Európy. Za *osobné údaje* zákon považuje údaje týkajúce sa určitej alebo určiteľnej fyzickej osoby, ak takú osobu možno určiť napr. na základe identifikačného čísla, jednej alebo viacerých charakteristík alebo znakov, ktoré tvoria jej fyzickú, fyziologickú, mentálnu, ekonomickú, kultúrnu alebo sociálnu identitu (napr. vlastnosti osôb, vzdelanie, profesia, rodinné pomery, solventnosť, členstvo v odboroch, zdravotný stav a pod.). *Spracúvaním osobných údajov* sa rozumie vykonávanie akýchkoľvek operácií s osobnými údajmi, s výnimkou ich likvidácie, napr. ich získavanie, zhromažďovanie, zaznamenávanie, usporadúvanie, uchovávanie, prepracúvanie alebo zmena, vyhľadávanie, prehliadanie, využívanie, sprístupnenie pomocou prenosu, rozširovanie, preskupovanie alebo kombinovanie. *Dotknutou osobou* je každá fyzická osoba, o ktorej vypovedajú osobné údaje v informačnom systéme. *Prevádzkovateľom* informačného systému je právnická osoba, fyzická osoba alebo iný subjekt, ktorý spracúva osobné údaje. Zákon trvá na tom, aby každé spracúvanie osobných údajov bolo účelové, pričom, ak účel spracúvania nie je ustanovený osobitným zákonom, zodpovedá za jeho vymedzenie prevádzkovateľ.

Zákon stojí na zásade, že spracúvať *osobné údaje sa smie iba so súhlasom dotknutej osoby*, ibaže osobitný zákon ustanoví inak. Osobitný režim platí pre spracúvanie tzv. osobitných kategórií osobných údajov. Spracúvať takéto údaje sa zakazuje. Výnimky z tohoto generálneho zákazu sú uvedené v § 8 ods. 2 zákona.

Dotknutá osoba má povinnosť poskytnúť osobné údaje prevádzkovateľovi IS iba na základe zákona, inak platí zásada dobrovoľnosti. Dotknutým osobám sa musia poskytnúť potrebné informácie, aby sa mohli kvalifikovane rozhodnúť, či svoje údaje poskytnú. Ak sa osobné údaje získavajú na základe zákona, ten kto ich získava je povinný preukázať sa oprávnením na túto činnosť, ktoré vydá prevádzkovateľ alebo sprostredkovateľ.

Osobné údaje môže spracúvať iba prevádzkovateľ alebo sprostredkovateľ, za podmienok a v rozsahu určených v písomnom poverení alebo v písomnej zmluve.

Medzi *základné práva dotknutých osôb* patrí právo písomne vyžadovať od prevádzkovateľa informácie o svojich osobných údajoch v priebehu ich spracúvania, vyžadovať opravu nesprávnych alebo neaktuálnych údajov, vyžadovať likvidáciu svojich osobných údajov, ak bol splnený účel spracúvania, právo namietať voči spracúvaniu svojich osobných údajov na účely priameho marketingu a pod. Ak má dotknutá osoba podozrenie, že sa neoprávnene nakladalo s jej osobnými údajmi, alebo ak prevádzkovateľ nevyhovel jej oprávnenej požiadavke, má dotknutá osoba právo podať orgánu štátneho dozoru oznámenie, na základe ktorého začne tento orgán konať. Na druhej strane *prevádzkovateľ je povinný* vyhovieť oprávneným požiadavkám dotknutej osoby a písomne ju informovať do 30 dní od ich prijatia.

Okrem toho musí prevádzkovateľ zabezpečiť správnosť a aktuálnosť osobných údajov, ich bezpečnosť, poučiť fyzické a právnické osoby, ktoré majú prístup k informačným systémom, o ich právach a povinnostiach a o ich zodpovednosti za ich porušenie, je povinný zachovávať mlčanlivosť o osobných údajoch, ktoré spracúva (povinnosťou mlčanlivosti je tiež viazaná oprávnená osoba, a iné fyzické osoby, ktoré prídu do styku s osobnými údajmi).

Prínosom zákona č. 52/1998 Z. z. oproti predchádzajúcej právnej úprave je § 18, ktorý upravuje cezhraničný tok osobných údajov. Cieľom je, aby v súlade s voľným pohybom napr. pracovných síl bol zabezpečený aj voľný cezhraničný tok ich osobných údajov. Za prevádzkovateľa považuje zákon č. 52/1998 Z. z. iba takú zahraničnú osobu, ktorá spĺňa podmienky vykonávania činnosti na území Slovenskej republiky podľa osobitných predpisov (napr. § 21 Obchodného zákonníka). Podmienky prenosu sú odlišné podľa toho, či cieľová krajina zaručuje primeranú úroveň ochrany alebo nie. Ak takúto úroveň nezaručuje, a primerané záruky ochrany súkromia, základných práv a slobôd jednotlivcov zabezpečuje len prevádzkovateľ, tak takéto záruky musia byť vyjadrené v príslušnej zmluve. V takých prípadoch sa môže prenos uskutočniť len na základe súhlasu vydaného orgánom štátneho dozoru. Taktiež ochrana osobných údajov prenesených zo zahraničia do Slovenskej republiky sa musí vykonávať v súlade s ustanoveniami zákona č. 52/1998 Z. z.

Sankcie podľa zákona č. 52/1998 Z. z. možno uložiť, iba ak nejde o trestný čin. Zákon pozná dva druhy sankcií:

- pokutu (pre prevádzkovateľa alebo sprostredkovateľa do 1 000 000 Sk, pre dotknutú osobu do 10 000 Sk, pre iné ako dotknutú osobu do 500 000 Sk),
- zverejnenie prevádzkovateľa, ktorý porušil zákon.

Pokutu ukladá Úrad vlády SR na základe podnetu splnomocnenca na ochranu osobných údajov v informačných systémoch. Na konanie sa vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní (zákon č. 76/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších zmien).

Účelom registrácie je zabezpečiť prehľad o informačných systémoch, ktoré obsahujú osobné údaje a sú prevádzkované v Slovenskej republike, zefektívniť kontrolu dodržiavania zákona Štátnym dozorom nad ochranou osobných údajov. Register tiež slúži na informovanie verejnosti o stave a prevádzke informačných systémov, čím sa zabezpečí kontrola verejnosťou. *Miestom registrácie* je Štatistický úrad SR.

Bez výnimky sa musia registrovať informačné systémy obsahujúce tzv. osobitné kategórie osobných údajov, ktoré odhaľujú rasový alebo etnický pôvod, politické názory, náboženskú vieru alebo svetonázor, členstvo v odboroch, zdravotný stav, pohlavný život, odsúdenie. Podrobnosti o spôsobe, forme a postupe pri registrácii informačného systému obsahujúceho osobné údaje upravuje vyhláška Štatistického úradu SR č. 155/1998 Z. z. Štatistický úrad plní úlohu registrácie prostredníctvom oddelenia registrácie informačných systémov. Údaje o prevádzkovanom informačnom systéme poskytne prevádzkovateľ Štatistickému úradu SR, ktorý po formálnej stránke údaje prekontroluje a postúpi ich splnomocnencovi na posúdenie. V prípade, že prevádzkou systému nebudú narušené práva dotknutých osôb ustanovené zákonom, splnomocnenec odsúhlasí registráciu a Štatistický úrad SR prideli systému registračné číslo a toto oznámi prevádzkovateľovi. Toto registračné číslo používa prevádzkovateľ pri akejkoľvek komunikácii so štátnym dozorom alebo dotknutými osobami.

Štátny dozor nad ochranou osobných údajov v informačných systémoch vykonáva splnomocnenec na ochranu osobných údajov, ktorého vymenúva a odvoláva vláda SR. Splnomocnenec je vymenovaný na obdobie 5-tich rokov, a jeho nezávislosť je podporená aj tým, že v zákone sú ustanovené dôvody, kedy možno splnomocnenca z funkcie odvolať. Výkon úloh splnomocnenca zabezpečuje Útvár inšpekcie ochrany osobných údajov. Inšpekcia je samostatným útvarom Úradu vlády SR.

Zákon zohľadňuje aj možnosť neuplatnenia niektorých ustanovení pri prevádzke informačných systémov, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie napr. vnútorného poriadku a bezpečnosti, obrany, trestného stíhania, dôležitého ekonomického alebo finančného záujmu štátu a ochrany dotknutej osoby alebo práv a slobôd iných osôb. Ustanovenia taxatívne vymenované v § 40 zákona sa v týchto prípadoch nepoužijú. Ide predovšetkým o informačné systémy prevádzkované policajným zborom, Slovenskou informačnou službou alebo vojenským spravodajstvom.

V tejto oblasti bude potrebné zosúladiť osobitné zákony, na základe ktorých sa prevádzkujú uvedené systémy, so zákonom o ochrane osobných údajov v informačných systémoch. Súčasný legislatívny stav, keď sa tieto systémy generálne vynímajú spod zákona o ochrane osobných údajov, je v rozpore s medzinárodnými dohovormi a EK s ním nesúhlasí.

c) Trestný zákon č. 140/1961 Zb.

Trestný zákon poskytuje ochranu osobných údajov vo viacerých ustanoveniach. Prostredníctvom § 178, *trestný čin neoprávneného nakladania s osobnými údajmi*, postihuje neoprávnené oznámenie alebo prístupenie údajov o inom:

1. ktoré boli zhromaždené v súvislosti s výkonom verejnej správy (napr. databáza vytvorená z údajov, ktoré je občan povinný oznamovať daňovým orgánom, štatistickým orgánom, údaje zo súdnej štatistiky, údaje nadobudnuté v súvislosti s prípravou volieb a pod.), alebo
2. ktoré určitá osoba získala v súvislosti s výkonom povolania, zamestnania alebo funkcie (napr. údaje zo zdravotnej dokumentácie, údaje získané v súvislosti s výkonom povolania advokáta, notára a pod.), ak tým poruší povinnosť mlčanlivosti stanovenú právnym predpisom.

§ 257a, *trestný čin poškodenia a zneužitia záznamu na nosiči informácií*, chráni záznam na nosiči informácií. Objektívna stránka trestného činu spočíva v získaní prístupu k nosiču informácií, ak páchatel súčasne:

1. také informácie neoprávnené použije,
2. informácie zničí, poškodí, urobí neupotrebitelnými,
3. urobí zásah do programového alebo technického vybavenia počítača.

Z ostatných ustanovení trestného zákona možno spomenúť aspoň trestný čin *zneužívania právomoci verejného činiteľa* alebo trestný čin *ohovárania*.

Ak orgán štátneho dozoru dospeje k podozreniu, že konanie určitej osoby je trestným činom, podá orgánom činným v trestnom konaní oznámenie podľa § 158 ods. 1 Trestného poriadku.

2. 2. Právne predpisy platné v Európe

Základnými dokumentmi, upravujúcimi oblasť ochrany osobných údajov, sú:

- a) Dohovor RE č. 108 o ochrane jednotlivcov pri automatizovanom spracovávaní osobných údajov. Jeho text bol spísaný 28. januára 1981 a účinnosť nadobudol po ratifikácii prvými 5-timi štátmi v roku 1985. K tomuto Dohovoru boli prijaté 15. júna 1999 Dodatky, ktoré predovšetkým riešia postavenie členských krajín EÚ pri uplatňovaní Dohovoru v rámci RE.
- b) Smernica Európskeho parlamentu a Rady 95/46/EC o ochrane jednotlivcov pri spracovaní osobných údajov a o voľnom pohybe týchto údajov z 24. októbra 1995.

Na tieto dva základné dokumenty nadväzujú Odporúčania RE, ktoré bližšie upravujú spracúvanie osobných údajov v jednotlivých vecných oblastiach, napr. telekomunikáciách, policajných dátach, poisťovníctve, štatistike, zdravotníctve atď. Odporúčania sa priebežne pripravujú v rámci pracovných skupín RE, príprava záverečného textu odporúčania trvá 2-3 roky. Po schválení odporúčania EP sa ono stáva dokumentom, podľa ktorého jednotlivé strany Dohovoru upravujú spracúvanie osobných údajov v príslušných vecných oblastiach.

2. 2. 1. Dohovor RE č. 108

Azda najvýstižnejšie charakterizuje zmysel Dohovoru jeho preambula, ktorú si v tejto správe dovoľujeme citovať:

„Členské štáty Rady Európy, ktoré podpísali tento Dohovor,

Majúc na zreteli, že cieľom Rady Európy je dosiahnuť väčšiu jednotu medzi jej členmi, ktorá by sa zakladala najmä na rešpektovaní vlády zákona, ako aj ľudských práv a základných slobôd;

Majúc na zreteli, že je žiadúce rozšíriť záruky práv a základných slobôd pre každého, najmä práva na rešpektovanie súkromia vzhľadom na zvyšujúci sa cezhraničný tok osobných údajov, ktoré sú predmetom automatizovaného spracovania;

Opätovne akcentujúc svoju angažovanosť za slobodu informácií bez ohľadu na hranice;

Uvedomujúc si, že je nevyhnutné uviesť do súladu základné hodnoty, predstavované rešpektovaním súkromia a voľným tokom informácií medzi ľuďmi;

Dohodli sa takto:“

Účelom Dohovoru je zabezpečiť pre každého jednotlivca na území každej strany Dohovoru rešpektovanie jeho práv a základných slobôd, najmä práva na súkromie pri automatizovanom spracovaní osobných údajov o ňom, a to bez ohľadu na jeho štátnu príslušnosť alebo miesto pobytu.

Obsah Dohovoru sa člení na 7 kapitol a 27 článkov. Dodatky k Dohovoru obsahujú 6 článkov.

Dohovor RE upravuje podmienky automatizovaného spracúvania osobných údajov. Dohovor a Dodatky k Dohovoru umožňujú zaviazat' sa štátu alebo Európskym spoločenstvám, že budú Dohovor RE tiež uplatňovať na súbory osobných údajov, ktoré nie sú automatizovane spracúvané. Tomuto odpovedá aj zákon č. 52/1998 Z. z., ktorý sa vzťahuje na osobné údaje spracúvané automatizovaným alebo neautomatizovaným spôsobom.

Dohovor RE ukladá každej strane prijať v tuzemskom právnom poriadku opatrenia potrebné na zavedenie základných princípov ochrany osobných údajov, ktoré sa majú prijať najneskôr v čase nadobudnutia účinnosti Dohovoru RE pre príslušnú stranu. Ďalej strany sa zaväzujú ustanoviť primerané sankcie a opravné prostriedky pre prípad porušenia ustanovení tuzemského zákona, ktorým sa vykonávajú základné princípy ochrany osobných údajov, stanovené v Dohovore RE.

V záujme implementácie Dohovoru RE si strany budú vzájomne poskytovať pomoc. Za týmto účelom:

1. každá strana určí jeden alebo viac orgánov, a ich názov a adresu oznámi generálnemu tajomníkovi Rady Európy,
2. každá strana, ktorá určila viac ako jeden orgán, vymedzí právomoci jednotlivých orgánov.

Orgán, určený jednou stranou, na požiadanie orgánu druhej strany poskytne informácie o právnej úprave ochrany údajov vo svojej krajine a príslušných administratívnych postupoch, a ďalej prijme v súlade s tuzemským zákonom a výlučne za účelom ochrany súkromia všetky primerané opatrenia na zabezpečenie vecných informácií o určitom automatizovanom spracovaní, prebiehajúcom na území jeho krajiny, s výnimkou samotných osobných údajov, ktoré sú predmetom spracovania. Orgán jednej strany, ktorý obdrží informácie od orgánu strany druhej so žiadosťou o pomoc alebo ako odpoveď na vlastnú žiadosť o pomoc, nepoužije tieto informácie na iné účely, ako sú vymedzené v žiadosti o pomoc. Osoby, patriace do kompetencie alebo konajúce v mene určitého orgánu, sú viazané povinnosťou mlčanlivosti alebo dôvernosťou týchto informácií.

V Slovenskej republike na základe zákona č. 52/1998 Z. z. je týmto orgánom Splnomocnenec na ochranu osobných údajov v informačných systémoch.

Popis krokov Slovenskej republiky pri prístupe k tomuto Dohovoru je uvedený v časti 5.1. tejto správy.

2. 2. 2. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 95/46/EC

Účelom Smernice je chrániť základné práva a slobody fyzických osôb pri spracovaní osobných údajov, najmä ich právo na súkromie. Smernica sa člení na sedem hláv, ktoré sa ďalej členia na 9 častí a 34 článkov.

Hlava I - Všeobecné ustanovenia

Hlava II - Všeobecné pravidlá zákonnosti spracovania osobných údajov

Hlava III - Opravné prostriedky pred súdom, zodpovednosť a sankcie

- Hlava IV - Prenos osobných údajov do tretích krajín
- Hlava V - Vykonávacie predpisy
- Hlava VI - Dozorný orgán a pracovná skupina na ochranu jednotlivcov pri spracovaní osobných údajov
- Hlava VII - Opatrenia na zavedenie Smernice v spoločenstve

Smernica nadväzuje na Dohovor RE č. 108 a podrobnejšie špecifikuje podmienky spracúvania osobných údajov. Je záväzná pre členské štáty Európskej únie, ktoré boli povinné zosúladiť svoju legislatívu so Smernicou do 3 rokov od jej schválenia. Zákon č. 52/1998 Z. z. sme pripravovali tak, aby sme boli kompatibilní s textom Smernice. Počas legislatívneho prerokovania návrhu zákona došlo k niektorým zmenám, ktoré spôsobili, že so Smernicou je náš zákon iba čiastočne kompatibilný. Podrobnejšie sú odchýlky popísané v časti 7. tejto správy.

3. Uplatňovanie zákona č. 52/1998 Z. z. v praxi

3. 1. Konzultácie prevádzkovateľov IS a dotknutých osôb k výkladu niektorých ustanovení zákona

Ako už bolo spomenuté, pri koncipovaní návrhu zákona č. 52/1998 Z. z. navrhovatelia vychádzali z legislatívy platnej pre oblasť ochrany osobných údajov v rámci Rady Európy a Európskej únie. Do zákona boli zo Smernice a Dohovoru implementované viaceré ustanovenia modifikované na naše špecifické podmienky a u niektorých bol prevzatý vecný obsah formulácií doslovne. Treba si však uvedomiť, že Smernica aj Dohovor sú svojou stavbou široko liberálne. Umožňujú jednotlivým štátom, ktoré sa rozhodnú uplatňovať demokratické princípy ochrany osobných údajov podľa práva platného v krajinách Rady Európy a Európskej únie, pripraviť svoje národné zákony tak, aby boli šité na mieru tej ktorej krajiny. V každom prípade však musia rešpektovať ich základné postuláty a nesmú byť v rozpore so žiadnym z článkov. Zákon o ochrane osobných údajov sa tak stáva všeobecným právnym predpisom, ktorého výklad je potrebné vnímať v širších súvislostiach. Inak to nie je ani v našom prípade.

Najmä z tohto dôvodu je jednou z úloh splnomocnenca a útvaru inšpekcie poskytovať prevádzkovateľom IS a dotknutým osobám konzultácie k výkladu ustanovení zákona č. 52/1998 Z. z. Dotazy je možné na základe našich doterajších skúseností rozdeliť do týchto skupín :

- a) konzultácie prevádzkovateľov IS k ustanoveniam § 1 až 18 a § 40 a 41 zákona č. 52/1998 Z.z.,
- b) konzultácie prevádzkovateľov IS k ustanoveniu § 19 zákona č. 52/1998 Z. z. vo veci registrácie IS,
- c) konzultácie dotknutých osôb k ustanoveniam § 4 až 8 a najmä § 13 a 14 zákona č. 52/1998 Z.z. vo veci práv dotknutých osôb.

Zákon č. 52/1998 Z. z. chráni základné práva a slobody fyzických osôb pri spracúvaní ich osobných údajov. Prevádzkovatelia IS sa často nesprávne domnievajú, že zákon sa týka aj spracúvania osobných údajov právnických osôb. Riešili sme podnet samostatne zárobkovo činné osoby, ktorá sa domáhala ochrany podľa zákona č. 52/1998 Z. z., nakoľko podľa nej prišlo k zneužitiu jej osobného údajov, ktorým bolo "Identifikačné číslo organizácie" (IČO). V tejto súvislosti bolo potrebné konštatovať, že IČO nie je osobný údaj fyzickej osoby, ale identifikačný údaj organizácie – právnickej osoby alebo samostatne zárobkovo činné osoby.

Jedným z najviac diskutovaných ustanovení zákona je ustanovenie § 4, ktoré sa týka súhlasu dotknutej osoby. Tu musíme zdôrazňovať, že zákon umožňuje spracúvať osobné údaje buď na základe súhlasu dotknutej osoby, alebo tento súhlas sa nevyžaduje, ak to ustanovuje osobitný zákon. V tomto smere je zdrojom častých polemík názor, do akej miery je vhodné zaraďovať medzi osobné údaje meno, priezvisko a adresu dotknutej osoby. Niektorí prevádzkovatelia sa dokonca domnievajú, že tieto údaje by sa nemali považovať za osobné údaje a mali by byť voľne prístupné k spracúvaniu. Takýto názor zdieľajú najmä direktmarketingové firmy, ktoré na základe týchto osobných údajov oslovujú svojich klientov.

Z našich skúseností vyplýva, že úplne opačne chápeme význam týchto osobných údajov práve dotknuté osoby a podnetmi smerovanými štátnemu dozoru nad ochranou osobných údajov sa domáhajú ochrany svojho mena, priezviska a adresy, keď ich direktmarketingové firmy oslovujú svojimi ponukami aj napriek tomu, že im dotknuté osoby svoje osobné údaje neposkytli.

Jedným z najčastejších úskalí pre prevádzkovateľov pri chápaní dikcie zákona č. 52/1998 Z. z. je zákonná forma získavania osobných údajov, ktorá úzko súvisí práve s ich spracúvaním. Podľa § 3 písm. b) platí, že pod spracúvaním osobných údajov treba chápať už ich získavanie. Z toho je zrejmé, že pri získavaní osobných údajov je potrebné rešpektovať nielen ustanovenie § 6, ale aj § 4 zákona č. 52/1998 Z. z. V istom prípade firma dôvodila tým, že získala osobné údaje od dotknutých osôb na základe ich súhlasu, a preto mala právo ich predat', či poskytnúť tretej osobe. Firma, ktorá osobné údaje kúpila sa obhajovala tým, že predajca disponoval súhlasom dotknutých osôb. Je pravdou, že predávajúca firma disponovala súhlasom dotknutých osôb na spracúvanie ich osobných údajov v IS prevádzkovateľa, ale pri ich získavaní neinformovala dotknuté osoby o tom, že má v úmysle získané osobné údaje poskytnúť vymedzenému okruhu užívateľov. Ak prevádzkovateľ pri získavaní osobných údajov neinformuje dotknutú osobu o úmysle, že bude poskytovať tieto údaje aj ďalším užívateľom, potom má právo takéto osobné údaje spracúvať len vo svojom IS bez možnosti ich poskytnutia tretej osobe.

Ustanovenie § 7 ods. 4 zákona č. 52/1998 Z. z. je tiež často diskutovanou oblasťou. Jeho dikcia predpokladá povinnosť prevádzkovateľa zabezpečiť bezodkladnú likvidáciu osobných údajov po splnení účelu ich spracúvania, ak osobitný zákon neustanovuje inak. Problémy pri výklade nastávajú hlavne preto, že likvidácia osobných údajov úzko súvisí s archiváciou a skartáciou dokumentov, ktoré sú v našom právnom poriadku upravené najmä zákonom o archívnictve. V tejto súvislosti nie je ani tak problematický spomínaný zákon, ako chybné chápanie pojmu „po splnení účelu“. Je paradoxné, keď samotný účel spracúvania osobných údajov nie je schopný niekedy definovať ani sám prevádzkovateľ.

Dôležitou oblasťou zákona č. 52/1998 Z. z. je ustanovenie § 8, ktoré upravuje spracúvanie osobitných kategórií osobných údajov. „Spracúvať osobitné kategórie osobných údajov, ktoré odhaľujú rasový alebo etnický pôvod, politické názory, náboženskú vieru alebo svetonázor, členstvo v odboroch a údaje týkajúce sa zdravia alebo pohlavného života a odsúdenia, sa zakazuje.“ Je prirodzené, že takéto generálne vylúčenie spracúvania osobitných kategórií osobných údajov nie je možné, a preto sú v odseku 2 cit. ustanovenia vymedzené isté výnimky. Ich spracúvanie úzko súvisí s registráciou IS, ktorú upravuje § 19 až § 24 zákona č. 52/1998 Z. z. Na mysli máme najmä ustanovenie § 19 ods. 4 cit. zákona, ktorý ruší výnimky z registrácie IS uvedené § 19 ods. 3 písm. a) až h) zákona č. 52/1998 Z. z., ak sa v IS spracúvajú osobitné kategórie osobných údajov. Opomenutie tohto odkazu v § 19 na ustanovenie § 8 zákona č. 52/1998 Z. z. je najčastejšou príčinou nesprávneho posúdenia potreby registrácie IS zo strany prevádzkovateľov. Exemplárnym prípadom je napr. spracúvanie personálnej agendy, ktorá obsahuje osobné údaje tých osôb, ktoré sú s prevádzkovateľom v pracovnoprávnom vzťahu alebo v obdobnom pracovnom vzťahu a prevádzkovateľ ich využíva výlučne na svoju vnútornú potrebu. V takomto prípade sa prevádzkovateľ spravidla domnieva, že takýto IS nepodlieha registrácii, pretože na personálne IS platí výnimka podľa § 19 ods. 3 písm. a) zákona č. 52/1998 Z. z. Situáciu však nie je možné seriózne posúdiť bez komplexného prešetrenia typov osobných údajov, ktoré sú v tomto IS spracúvané. Väčšina organizácií totiž ešte stále vedie agendu členov odborového zväzu a zo mzdy im v pravidelných mesačných intervaloch strháva členské príspevky. Na základe týchto údajov je zrejmé, kto je členom odborov. Zákon č. 52/1998 Z. z. zaraďuje osobný údaj „členstvo v odboroch“ medzi osobitné kategórie osobných údajov. V takomto prípade neplatí výnimka podľa § 19 ods. 3 písm. a) zákona č. 52/1998 Z. z. a takýto personálny IS je potrebné bezpodmienečne registrovať.

Podľa § 20 ods. 2 zákona č. 52/1998 Z. z. je prevádzkovateľ povinný prihlásiť IS na registráciu pred začatím spracúvania osobných údajov. Nakoľko sa v zákone o ochrane osobných

údajov v IS ďalej neustanovuje, kedy je prevádzkovateľ po prihlásení IS oprávnený začať v ňom spracúvať osobné údaje, býva to dôvodom častých otázok zo strany prevádzkovateľov. Je pravdou, že postup pri prihlasovaní IS prevádzkovateľa by bol bezchybný práve vtedy, ak by bol prevádzkovateľ povinný vyčkať na vyjadrenie splnomocnenca, ktorý v zmysle § 21 ods. 2 zákona č. 52/1998 Z. z. posúdi, či spracúvaním osobných údajov nevzniká nebezpečenstvo narušenia práv a slobôd dotknutých osôb a spracúvať osobné údaje v IS by mohol začať až po pridelení registračného čísla IS. Takýto postup však zákon č. 52/1998 Z. z. prevádzkovateľovi nepredpisuje, a preto po prihlásení IS na registráciu je prevádzkovateľ oprávnený ihneď začať spracúvať osobné údaje.

Často diskutovaným je aj ustanovenie § 18 zákona č. 52/1998 Z. z., ktoré sa týka cezhraničného toku osobných údajov. Prevádzkovatelia, ktorí zastupujú na území Slovenskej republiky zahraničných partnerov, majú za to, že osobné údaje sú oprávnení získavať a posielat' ich do zahraničia materskej firme bez toho, aby spĺňali podmienky podľa § 21 Obchodného zákonníka. Bránia sa tým, že oni nie sú prevádzkovateľmi IS obsahujúceho osobné údaje, pretože ich nespracúvajú, len ich získavajú a spracúvanie vykonáva materská firma. Opäť ide o nesprávny výklad termínu získavanie, ako už bolo spomenuté, pretože ten, kto osobné údaje získava, ten ich spracúva a ten je v zmysle zákona č. 52/1998 Z. z. prevádzkovateľom. Takýmto konaním sa prevádzkovateľ dopúšťa porušenia najmä § 18 ods. 5 cit. zákona, pretože prevádzkovateľom IS môže byť len subjekt pôsobiaci na území Slovenskej republiky, ktorý splnil podmienky ustanovené § 21 Obchodného zákonníka.

S výkladom viacerých ustanovení zákona č. 52/1998 Z. z. nemajú prevádzkovatelia problémy. Ide skôr o opomenutie ich uplatňovania v praxi. Máme na mysli najmä § 10 zákona č. 52/1998 Z. z., ktorý prevádzkovateľovi ukladá povinnosť chrániť osobné údaje pred odcudzením, stratou, poškodením, neoprávneným prístupom, zmenou alebo rozširovaním. Na tento účel je prevádzkovateľ povinný prijať primerané technické a organizačné opatrenia zodpovedajúce spôsobu spracúvania, ako aj spôsobu likvidácie osobných údajov. Nevenovanie náležitej pozornosti bezpečnosti osobných údajov je z veľkej časti problémom financovania nových technológií súvisiacich so spracúvaním osobných údajov v IS.

Veľmi často sa prevádzkovatelia domnievajú, že nie je potrebné vykonávať poučenie právnických a fyzických osôb, ktoré majú prístup k IS podľa § 11 zákona č. 52/1998 Z. z., o ich právach a povinnostiach ustanovených týmto zákonom a zodpovednosti za ich porušenie, a zaväzovať oprávnené osoby a iné fyzické osoby, ktoré prídu do styku s osobnými údajmi, k mlčanlivosti podľa § 12 zákona č. 52/1998 Z. z. Predpokladajú, že postačuje čestné prehlásenie vykonané v zmysle zákonníka práce.

Ustanovenie zákona, ktoré je snáď najviac opomínané, je § 17 zákona č. 52/1998 Z. z., na základe ktorého je prevádzkovateľ povinný písomne poveriť výkonom dozoru zodpovednú alebo viaceré zodpovedné osoby, ktoré dohliadajú na dodržiavanie zákonných ustanovení pri spracúvaní osobných údajov, ak prevádzkovateľ zamestnáva viac ako päť osôb. Zo skúseností vyplýva, že len mizivé percento prevádzkovateľov si splnilo túto povinnosť, zväčša to boli tí, ktorých sme na to upozornili. Výnimkou neboli ani niektoré ústredné orgány štátnej správy, ktoré boli začiatkom augusta 1999 oslovené listom, aby nahlásili orgánu štátneho dozoru takúto zodpovednú osobu. Zväčša takúto osobu písomne poverili až na základe našej výzvy.

Spokojnosť nemôžeme vysloviť ani s prístupom prevádzkovateľov k rešpektovaniu ustanovení § 13 a 14 zákona č. 52/1998 Z. z., ktoré sa týkajú práv dotknutej osoby. Dokazujú to desiatky podnetov občanov, ktorí sa často stretávajú až s arogantným prístupom prevádzkova-

teľov, ktorí nie sú ochotní rešpektovať ich oprávnené požiadavky. Najčastejšie sme svedkami situácií, keď prevádzkovateľ odmietol zlikvidovať osobné údaje klienta, ktorý ho o to požiadal, alebo nerešpektoval požiadavku dotknutej osoby, ktorá ho požiadala o informácie o svojich osobných údajoch. O splnení požiadaviek je prevádzkovateľ povinný do 30 dní informovať dotknutú osobu, čo je tiež spravidla opomínané.

Zabezpečenie kompatibility IS, ktoré boli v prevádzke už pred účinnosťou zákona č. 52/1998 Z. z. s ustanoveniami cit. zákona upravuje § 41 zákona č. 52/1998 Z. z. Prevádzkovatelia sa odvolávajú na to, že v ich IS nie je možné zabezpečiť spracúvanie osobných údajov v súlade so zákonom č. 52/1998 Z. z., pretože to odporuje ich postupom, ktoré používajú pri získavaní resp. poskytovaní osobných údajov. Niektorí sa dokonca dožadujú úpravy zákona na ich podmienky, pretože im zasahuje do zaužívanej filozofie spracúvania osobných údajov, alebo dôvodí, že nemali čas resp. zákon im nedal čas prispôbiť ich IS podmienkam tohto zákona. Opomínajú, že práve ustanovenie § 41 zákona č. 52/1998 Z. z. celkom jednoznačne stanovuje povinnosť prevádzkovateľom už existujúcich IS, na ktoré sa vzťahuje tento zákon, uviesť ich do súladu s týmto zákonom do šiestich mesiacov odo dňa účinnosti zákona, a ak to tento zákon vyžaduje, prihlásiť ich v tejto lehote na registráciu.

Samostatnú pozornosť si zasluhuje § 40 – všeobecné obmedzenia zákona č. 52/1998 Z. z. Je to ustanovenie, ktoré úzko súvisí s IS, v ktorých sú spracúvané osobné údaje na účely zabezpečenia vnútorného poriadku a bezpečnosti, obrany, trestného stíhania, dôležitého ekonomického alebo finančného záujmu štátu, vrátane menových, rozpočtových a daňových záležitostí, ochrany dotknutej osoby alebo práv a slobôd iných osôb. Dikcia tohto ustanovenia bola prevzatá zo Smernice a vo všeobecnosti má za úlohu poskytnúť prevádzkovateľom pri spracúvaní osobných údajov v spomenutých oblastiach isté úľavy zo zákona č. 52/1998 Z. z. Ide najmä o IS Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby a Vojenského spravodajstva. Riešili sme prípad, keď prevádzkovateľ bol presvedčený, že aj na spracúvanie osobných údajov v jeho IS sa vzťahujú všeobecné obmedzenia podľa cit. ustanovenia a odmietol daný IS registrovať. Až po osobnej konzultácii a podaní vysvetlenia splnomocnencom prevádzkovateľ uznal, že jeho IS podlieha registrácii a vysvetlenie akceptoval.

Počas existencie útvaru inšpekcie o konzultácie v súvislosti s výkladom niektorých ustanovení zákona č. 52/1998 Z. z. požiadalo cca 200 prevádzkovateľov IS.

3. 2. Pripomienkovanie k návrhom a novelám zákonov

Neoddeliteľnou súčasťou práce splnomocnenca a útvaru inšpekcie bolo pripomienkovanie najmä tých zákonov, návrhov zákonov a noviel, ktoré sa vo svojich ustanoveniach odvolávali na zákon č. 52/1998 Z. z. alebo sa priamo dotýkali spracúvania osobných údajov v IS a ich ochrany.

Spomenieme najmä:

- návrh novely zákona č. 212/1995 Z. z. o koncesionárskych poplatkoch v znení neskorších predpisov, ktorý sme opätovne pripomienkovali v súvislosti s riešením kauzy výberu koncesionárskych poplatkov,
- návrh zákona o voľnom prístupe k informáciám,
- návrh zákona o opatreniach súvisiacich s presunom niektorých pôsobností z Policajného zboru na okresné a krajské úrady – zákon č. 162/1993 Z. z. o občianskych

- preukazoch v znení neskorších predpisov, zákon č. 315/1996 Z. z. o premávke na pozemných komunikáciách a zákon č. 381/1997 Z. z. o cestovných dokladoch,
- návrh novely zákona č. 322/1992 Zb. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov,
  - zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore,
  - zákon č. 57/1998 Z. z. o Železničnej polícii v znení neskorších predpisov,
  - návrh zákona o prostriedkoch verejných informácií,
  - návrh zákona o dvojítom členstve v politických stranách (2 verzie),
  - mnohostranná dohoda medzi EÚ, štátmi SVE, Nórskom a Islandom o vytvorení európskeho spoločného leteckého priestoru
  - návrh zákona o elektronickom podpise.

Táto úloha vyplýva z § 28 písm. k) zákona č. 52/1998 Z. z., kde je uvedené, že splnomocnenec sa podieľa na príprave všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti ochrany osobných údajov. Aby mohla byť úloha zo strany splnomocnenca na ochranu osobných údajov bez problémov splnomocnencom splnená, obrátil sa tento osobnými listami na vedúceho Kancelárie NR SR a vedúceho Úradu vlády SR, aby mu boli návrhy zákonov zasielané na pripomienkovanie. Napriek prísľubu oboch vedúcich sa často stáva, že návrhy zákonov sa k splnomocnencovi nedostanú. Niektoré návrhy zákonov nám boli zaslané až výborom NR SR pre ľudské práva a národnosti, takže sme ich pripomienkovali až v priebehu druhého čítania. Do budúcnosti by bolo vhodné, aby sa zaviedli také pravidlá, aby vládne návrhy zákonov dotýkajúce sa spracúvania osobných údajov, boli splnomocnencovi postúpené v rámci medzirezortného pripomienkového konania. Čo sa týka poslaneckých návrhov, tieto by mala Kancelária NR SR zasielať na stanovisko pred ich prvým čítaním.

3. 3. Súčasný stav v oblasti registrácie informačných systémov obsahujúcich osobné údaje

Na vykonanie § 19 až § 24 zákona č. 52/1998 a vyhlášky Štatistického úradu č. 155/1998 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o spôsobe, forme a postupe pri registrácii informačného systému obsahujúceho osobné údaje, sa od 1. apríla 1998 zriadilo na Štatistickom úrade SR samostatné oddelenie registrácie IS obsahujúcich osobné údaje (ďalej len „oddelenie“). Oddelenie má v súčasnosti 3 pracovníkov. Oddelenie podľa uvedeného zákona registruje informačné systémy právnických osôb a fyzických osôb prevádzkujúcich tieto IS, ktorí zároveň zodpovedajú za bezpečnosť, integritu a aktuálnosť v nich spracovaných osobných údajov v zmysle zákona. V súčasnosti je v automatizovanom registri zaregistrovaných 125 IS, na registráciu je ich zatiaľ prihlásených 260.

3. 3. 1. *História*

V roku 1998, ešte pred oficiálnym zriadením oddelenia na Štatistickom úrade SR, sa v odbore štátneho informačného systému začalo s riešením projektu automatizovaného registračného informačného systému (ďalej len „ARIS“). Projekt sa riešil v rámci programu PHARE SR č. 940902 *Stratégia rozvoja informatiky a zabezpečenie štátneho informačného systému v Slovenskej republike*. Nadväzoval na projekty tohto programu s názvom *Ochrana dát a WAN*.

Dodávateľom celého projektu PHARE, a teda aj podprojektových úloh, bola firma SEMA GROUP z Belgicka, ktorá vyhrala súťaž na riešenie celého projektu č. 940902 ešte začiatkom roku 1997. Výsledkom ich riešenia bol projekt špecifikujúci ciele, ktoré sa majú riešením a realizáciou tohto projektu dosiahnuť. V projekte je špecifikované prostredie, v ktorom má

ARIS fungovať, problémy tohoto prostredia, spôsob riadenia prístupu používateľov k báze dát a funkciám systému a rámcové požiadavky na systém. Ďalej obsahuje technické špecifikácie bázy dát ARIS s popismi vstupov, návrhom bázy metadát, dátového modelu a špecifikáciu výstupov, ako aj procesy, ktoré má systém zabezpečiť. Projekt zohľadnil existujúcu technickú infraštruktúru Štatistického úradu SR (prostredie HW a SW), v ktorej je systém prevádzkovaný, a pre ktorú bol dokúpený potrebný hardware a software z prostriedkov PHARE.

Podľa pravidiel PHARE sa koncom roku 1998 uskutočnilo konkurzné konanie na výber subdodávateľa – realizátora ARIS. S tvorbou programovej aplikácie ARIS sa začalo v januári 1999 s tým, že projekt mal byť dokončený v prvom štvrtroku 1999. Problémy nastali po odcudzení servera ARIS z budovy Štatistického úradu SR. Tým sa celá realizácia programovej aplikácie ARIS oddialila.

V roku 1999 subdodávateľ dokončil aplikáciu, ktorá sa niekoľko mesiacov preverovala. Skúšobná prevádzka trvala od jesene 1999. S automatizovanou registráciou sa začalo vo februári roku 2000.

3. 3. 2. *Automatizovaná registrácia*

Prostredie, pre ktoré bol ARIS navrhovaný a vytvorený, je vymedzené zákonom. Ide o oblasť ochrany súkromia fyzických osôb s ohľadom na spracovanie ich osobných údajov. Základnými účastníkmi vystupujúcimi v tomto prostredí sú dotknuté osoby, prevádzkovatelia IS a splnomocnenec na ochranu osobných údajov. Podľa § 19 ods. 1 a § 24 zákona č. 52/1998 Z. z. je Štatistickému úradu SR uložená povinnosť registrovať IS obsahujúce osobné údaje a sprístupniť obsah registra splnomocnencovi a verejnosti. Preto sú jeho funkcie orientované na prevádzkovateľov a verejnosť.

Filozofia automatizovaného spôsobu registrácie IS je založená na spracúvaní údajov v režime klient-server s využitím technológie WAN. Báza dát, ako aj aplikačné vybavenie sa prevádzkuje na serveri, ktorý je umiestnený na vzdialenom pracovisku na Štatistickom úrade SR na Miletičovej ulici. Funkcie systému pre používateľov sú prístupné z pracovných staníc v závislosti od profilu používateľov a ich oprávnení zadaných v registri pracovníkov (správca systému ARIS, prevádzkovateľ, koncový používateľ). Systém teda umožňuje vykonávať správu bázy metadát a bázy dát, formulovať požiadavky na výbery z bázy dát a tlačiť oficiálne potvrdenia a štandardné typy výstupov.

Ide o oficiálne potvrdenia akými sú potvrdenie o registrácii, aktualizácii a zrušení systému. Medzi štandardné výstupy patria výstupy poskytujúce štatistický prehľad za SR a jednotlivé kraje o počte zaregistrovaných IS podľa rôznych hľadísk, ako napr. IS jedného prevádzkovateľa, resp. podľa typov spracovaných osobných údajov.

Technológiou WAN je riešený prístup vzdialených koncových používateľov, ktorými je verejnosť. Informovanie verejnosti v zmysle zákona je zabezpečené priamym prístupom k vybraným údajom bázy dát cez špecializovaný informačný terminál s dotykovou obrazovkou a taktiež prostredníctvom Internetu.

Štatistický úrad SR spolu s Magistrátom hlavného mesta Bratislavy sprístupnil v apríli t.r. v priestoroch Bratislavskej informačnej služby na Kloboučníckej ul. č. 4 v Bratislave informačný terminál na prezentáciu problematiky ochrany osobných údajov pri spracovaní v IS.

Cez informačný terminál vybavený dotykovou obrazovkou, je možné získať prehľad o platných legislatívnych normách v Slovenskej republike a v Európskej únii, praktické informácie k registrácii IS obsahujúcich osobné údaje a prehľad o stave registrácie IS na Slovensku. Prezentáčna web stránka Internetu pre oblasť registrácie s rovnakým obsahom, aký je prístupný cez informačný terminál, je súčasťou prezentácie ochrany osobných údajov na stránke splnomocnenca.

Bezpečnosť systému ARIS zahŕňa ochranu vstupných dokladov (registračných formulárov), ochranu servera firewallom vrátane systémového software, ochranu APV riadením užívateľského prístupu k funkciám systému a k údajom, ochranu LAN a WAN pri využívaní služieb Internetu. Autorizovaný prístup je riešený v báze metadát. Jeho súčasťou je register pracovníkov ARIS, ktorý tvorí interný bezpečnostný prvok systému. Tento prvok obsahuje všetkých autorizovaných používateľov systému a im poskytované prístupové práva.

Automatizovaný registračný informačný systém poskytuje

a) prevádzkovateľom:

- prezentáciu legislatívy, osvetu, prípravu na registráciu sprístupnením registračných formulárov, pokynov a platnej legislatívy,
- spracovanie registračných formulárov, automatizovanú registráciu a pridelenie jedinečného neutrálneho registračného čísla ako aj automatizáciu oficiálnych dokladov,
- získavanie a spracovanie údajov týkajúcich sa aktualizácie registrovaných údajov, vrátane ich histórie,
- vyradenie/ukončenie registrácie a uchovávanie v archíve,

b) orgánu štátneho dozoru získať informácie o prevádzkovateľoch a nimi prevádzkovaných informačných systémoch na účely:

- posúdenia opodstatnenosti registrácie,
- udelenia súhlasu s prenosom osobných údajov do zahraničia,
- vykonania preventívnych previerok o spôsobe spracovania osobných údajov,
- previerky/kontroly opatrení týkajúcich sa bezpečnosti spracovávaných osobných údajov,
- šetrenia na základe sťažností/podaní zo strany dotknutých osôb,
- šetrenia pri porušení ustanovení zákona a ukladania sankcií (§33),

c) verejnosti získať informácie o prevádzkovateľoch a nimi prevádzkovaných informačných systémoch a tieto využiť :

- na uplatňovanie námietok voči spracúvaniu ich osobných údajov,
- na uplatňovanie požiadaviek aktuálnosti, presnosti a rozsahu spracovávaných dát,
- na informovanosť o stanovenom účele spracovania (kvalita dát),
- pri oznamovaní sťažností týkajúcich sa konkrétneho prevádzkovateľa orgánu štátneho dozoru.

3. 3. 3. *Súčasnosť*

Napriek tomu, že zákon je účinný už dva roky, stav registrácie nezodpovedá skutočnosti, lebo v SR existuje omnoho viac právnych subjektov, ktorým zo zákona vyplýva povinnosť registrovať svoje IS. Vplyv na to mali technické aj organizačné prekážky, ako vyplýva z histórie. So širšou osvetou sa v celej oblasti ochrany osobných údajov začalo vlastne až v tomto roku, a najväčší vplyv na právne vedomie verejnosti má práve riešenie prípadov porušovania zákona 52/1998 Z. z., čomu značnú pozornosť venujú aj médiá.

Medzi zaregistrovanými informačnými systémami prevládajú v súčasnosti IS, ktorých prevádzkovateľmi sú fyzické osoby, teda živnostníci, zapísaní v obchodnom registri. Ďalšími právnymi subjektami, ktoré prihlásili svoje IS na registráciu sú akciové spoločnosti, spoločnosti s ručením obmedzeným a krajské alebo okresné úrady.

Ak sa zameriame na typy osobných údajov v zaregistrovaných IS, tak medzi prevládajúce IS patria také, v ktorých sú údaje o zdravotnom stave. Ide o evidenciu pacientov, ktorým sa poskytujú rôzne zdravotnícke služby v neštátnych zdravotníckych zariadeniach, súkromných lekárskech ambulanciách a súkromných lekárňach. Ďalšiu časť tvoria IS živnostníkov poskytujúcich rôzne služby na základe dodávateľských a odberateľských vzťahov, najmä IS rôznych požičovní, opravovní a servisov.

Medzi IS, ktoré na registráciu prihlásili akciové spoločnosti a spoločnosti s ručením obmedzeným, prevládajú IS obrany, personalistiky a opäť IS o zdravotnom stave pacientov v podnikových zdravotníckych zariadeniach prevádzkovateľov. Takéto informačné systémy prihlásili na registráciu prevádzkovatelia z oblasti metalurgie a strojárstva. Významnú časť tvoria IS o klientoch, t.j. odberateľoch produkcie výrobného charakteru (energetika). Ide o IS, ktoré prevádzkujú štátne podniky z oblasti plynárenského a elektrárenského priemyslu.

IS spracúvajúce osobné údaje o vlastníkoch nehnuteľností, nájomcoch bytov, novorodencoch z príslušného územného celku ap. prevádzkujú zasa krajské a okresné úrady, teda subjekty štátnej samosprávy.

Štruktúru právnych foriem subjektov prevádzkujúcich zaregistrované IS dokumentuje nasledovný prehľad:

Právna forma prevádzkovateľa	Percentuálny podiel
Živnostník zapísaný v obchodnom registri	22,3
Akciová spoločnosť	22,3
Krajský a okresný úrad	20,0
Spoločnosť s ručením obmedzeným	18,4
Štátny podnik	10,0
Príspevková organizácia	2,3
Rozpočtová organizácia	1,5
Verejnoprávna inštitúcia	0,8
Doplnková dôchodková poisťovňa	0,8
Fyzická osoba - slobodné povolanie	0,8
Družstvo	0,8

Z celkového prehľadu IS, ktoré deklarovali v zmysle zákona 52/1998 Z. z. ich prevádzkovatelia na registráciu, vyplynula úplná absencia napr. IS advokátskych kancelárií a IS zoznamovacích agentúr. Tento stav zrejme vyplýva z nesprávneho chápania nadväznosti § 8 na § 19 zákona 52/1998 Z. z. Ďalšími chýbajúcimi IS sú systémy spracované samostatnými právnymi subjektami, akými sú napr. školy. Tieto IS často obsahujú aj citlivé údaje. V súčasnosti z celkového počtu zaregistrovaných IS citlivé údaje spracováva 27 % IS.

Riešenie prípadov porušovania zákona 52/1998 Z. z. sa odzrkadlilo aj v registrácii. V priebehu tohto roku prihlásili svoje IS na registráciu rôzne právne subjekty podnikajúce v oblasti zásielkového obchodu. To, že riešenie týchto prípadov bolo medializované spôsobilo, že aj iné právne subjekty, akými sú napr. knižnice, si uvedomili povinnosť, ktorá im zo zákona vyplýva. Ich metodické centrum - Univerzitná knižnica v Bratislave - podniklo konkrétne kroky na to, aby túto povinnosť sieť knižníc splnila.

Typy osobných údajov v registrovaných IS sú podriadené účelu daného systému. Takže medzi najčastejšie deklarované účely spracovania osobných údajov v IS patrí personálna agenda a riadenie personálu, zdravotný stav pacientov, kataster, riešenie sporov, rizikové skupiny, ambulantné zdravotnícke služby a dodávateľské vzťahy.

Samostatnou časťou typov údajov, ktoré sa vyskytujú v zaregistrovaných IS, sú osobitné kategórie osobných údajov. Týkajú sa psychických vlastností a stavu, sexuálnych postojov, somatického zdravotného stavu a rizikového správania, ako aj vplyvu pracovného prostredia na zdravie, vyjadrenia svetonázoru a členstva v rôznych spoločenstvách, rasového a etnického pôvodu, vyšetrovania a odsúdenia a trestu. Z uvedených typov citlivých údajov sa najviac vyskytujú údaje o somatickom zdravotnom stave a o členstve v odboroch.

Nasledovný prehľad dokumentuje typ a výskyt citlivých údajov v počte zaregistrovaných IS:

Typ údajja	% z celkového počtu zaregistrovaných IS
Somatický zdravotný stav	17,0
Členstvo v odboroch	15,3
Psychický zdravotný stav	12,3
Vplyv pracovného prostredia	11,5
Psychické vlastnosti	10,0
Rizikové správanie	10,0
Odsúdenie a trest	6,9
Vyšetrovanie, podozrenie z porušenia zákona	2,3
Sexuálne postoje	2,3

Pri zabezpečovaní úloh registrácie sa vychádzalo z predpokladu, že v SR sa prevádzkuje cca 10-15 tisíc IS obsahujúcich osobné údaje, na ktoré sa vzťahuje povinnosť registrácie podľa zákona č. 52/1998 Z. z. Pri bežných zmenách (vznik a zánik právnych subjektov a s tým súvisiace ukončenie alebo začatie prevádzkovania IS) by sa mal cieľový počet zaregistrovaných IS pohybovať okolo tohto počtu.

Súčasný stav registrácie IS obsahujúcich osobné údaje indikuje, že prevádzkovatelia si neplnia povinnosti vyplývajúce im zo zákona. Do budúcnosti bude nutné aj v tejto oblasti siahnuť na možnosť uloženia pokút za neregistrovanie informačných systémov.

3. 4. Predbežná kontrola informačných systémov prihlásených na registráciu

Jednou z úloh splnomocnenca a útvaru inšpekcie je podľa § 28 písm. a) zákona č. 52/1998 Z. z. rozhodovať o registrácii IS v prípade pochybností o tom, či daný IS podlieha alebo nepodlieha registrácii a podľa § 28 písm. b) zákona č. 52/1998 Z. z. vykonáva predbežnú kontrolu IS prihlásených na registráciu a posudzuje ich z hľadiska možného nebezpečenstva narušenia práv a slobôd dotknutých osôb.

Prevádzkovateľ je povinný prihlásiť ním prevádzkovaný IS na registráciu pred začatím spracúvania osobných údajov. Prihlásenie na registráciu sa uskutočňuje písomnou formou na registračnom formulári IS. Zmeny, týkajúce sa zaregistrovaných údajov, ako aj odhlásenie z registrácie sa uskutočňuje písomnou formou na formulári aktualizácie registračných údajov. Prevádzkovateľ pravdivo a úplne vyplní registračný formulár a doručí ho na Štatistický úrad SR pred začatím spracovania osobných údajov v IS na registráciu. Oddelenie registrácie IS skontroluje správnosť a úplnosť vyplnenia registračného formulára. Neúplný alebo chybné vyplnený registračný formulár vráti prevádzkovateľovi na doplnenie alebo opravu.

Oddelenie registrácie IS po prijatí bezchybne vyplneného formulára predloží údaje na posúdenie splnomocnencovi. Ten posúdi, či spracúvaním nevzniká nebezpečenstvo narušenia práv a slobôd dotknutých osôb. V prípade pochybností si vyžiada od prevádzkovateľa ďalšie vysvetlenie. V prípade, že nevznikli žiadne pochybnosti, splnomocnenec vyjadrí stanovisko k žiadosti o registráciu na registračnom formulári. Oddelenie registrácie IS po prijatí stanoviska splnomocnenca:

- a) vykoná registráciu, vydá potvrdenie o registrácii s prideleným registračným číslom (§ 22 zákona č. 52/1998 Z. z.) a odošle ho prevádzkovateľovi, alebo
- b) písomne vyrozumie prevádzkovateľa o stanovisku splnomocnenca, že prihlásený IS nepodlieha registrácii.

V prípade aktualizácie údajov už zaregistrovaného IS je prevádzkovateľ povinný oznámiť každú zmenu na aktualizáčnom formulári Štatistického úradu SR. Oddelenie registrácie IS pri aktualizácii údajov (§ 20 ods. 3 písm. e) až k) cit. zákona) predloží návrh požadovaných zmien na posúdenie splnomocnencovi.

Doteraz bolo z oddelenia registrácie IS Štatistického úradu SR predložených splnomocnencovi na posúdenie 260 registračných formulárov. Zatiaľ bolo odsúhlasených 125 registračných formulárov a odporučených na registráciu v zmysle zákona č. 52/1998 Z. z. Z uvedeného množstva sme žiadali o doplnenie údajov iba v jednom prípade. Zásadné chyby sa už vo formulároch nevyskytovali a formálne len sporadicky, nakoľko tu si zodpovedne splnili svoju úlohu pracovníci Oddelenia registrácie IS, ktorí po konzultáciách s prevádzkovateľmi existujúce chyby odstránili.

Hlavným cieľom predbežnej kontroly registračných formulárov je zo strany splnomocnenca posúdiť, či spracúvaním osobných údajov nevzniká nebezpečenstvo narušenia práv a slobôd dotknutých osôb. Posudzuje sa najmä, či prevádzkovateľ nevyžaduje od dotknutých osôb také

typy osobných údajov, ktoré nie sú v súlade s deklarováým účelom spracúvania. V prípade pochybností si orgán štátneho dozoru vyžiada od prevádzkovateľa IS ďalšie podrobnejšie vysvetlenia.

Ako príklad môžeme uviesť kontrolu registračného formulára prevádzkovateľa, ktorý v praxi bežne vo svojich dotazníkoch vyžadoval od klientov rodné číslo. Po kontrole typov údajov, ktoré uviedol v registračnom formulári, bolo zistené, že prevádzkovateľ nepriznal získavanie tohto osobného údajja. Prevádzkovateľ bol kontaktovaný pracovníkom útvaru inšpekcie, a po konzultácii bol zaviazaný písomne doplniť chýbajúci údaj.

3. 5. Doriešené prípady porušovania zákona č. 52/1998 Z. z.

3. 5. 1. *Národný úrad práce – označovanie Rómov písmenom “R”*

V súlade s § 28 písm. h) zákona č. 52/1998 Z. z. útvár inšpekcie začal dňa 2. 11. 1999 konanie na základe článku, podnetu v denníku SME vo veci označovania Rómov písmenom “R” na úradoch práce. Splnomocnenec vyzval podať vysvetlenie v tejto veci štatutárny orgán Národného úradu práce (ďalej len „NÚP”) na stretnutí, ktoré sa uskutočnilo 10. 11. 1999. NÚP sa zaviazal zrušiť označovanie Rómov a iných skupín žiadateľov o zamestnanie písmenami resp. pomocnými znakmi, zdôvodniť zbieranie údajja o národnosti, resp. etnickom pôvode a v stanovenom termíne vyplniť inšpekčné listy. Dňa 8. 12. 1999 sa na podnet NÚP uskutočnili konzultácie pracovníkov NÚP s pracovníkmi útvaru inšpekcie najmä ohľadom aplikovania ustanovení § 1 až 18 zákona č. 52/1998 Z. z. v podmienkach NÚP. Dňa 22. 12. 1999 NÚP podal námietku v súvislosti s vlastným výkladom § 19 a 40 zákona č. 52/1998 Z. z., keď dôvodil, že IS NÚP nepodlieha registrácii s odkazom na § 19 ods. 3 písm. a), b) a c) a § 40 písm. e) zákona č. 52/1998 Z. z. a odmietol v stanovenom termíne doručiť inšpekčné listy útvaru inšpekcie. Útvár inšpekcie NÚP upozornil, že takéto ponímanie § 19 a § 40 v súvislosti s informačným systémom NÚP je neprijateľné. Konzultácia k výkladu § 19 a 40 cit. zákona, ktorú iniciovalo NÚP, sa s pracovníkmi útvaru inšpekcie uskutočnila 10. 1. 2000. Zodpovední pracovníci NÚP v plnom rozsahu akceptovali výklad útvaru inšpekcie k predmetnej veci a následné písomné stanovisko splnomocnenca z 11. 1. 2000. NÚP sa zaviazal, že bezodkladne doručí vyplnené inšpekčné listy, ktoré útvár inšpekcie prevzal 14. 1. 2000. Na podnet NÚP sa 10. 2. 2000 uskutočnilo rokovanie o obsahu metodického materiálu NÚP súvisiaceho so spracúvaním osobných údajov v IS NÚP so záverom, že k materiálu sa splnomocnenec vyjadří po vykonaní kontroly na Okresných úradoch práce (ďalej len „OÚP”). Kontrolu uskutočnil útvár inšpekcie na OÚP v Košiciach II 15. 2. 2000 a OÚP v Rimavskej Sobote 16. 2. 2000. Boli zistené a preukázané viaceré nedostatky pri spracúvaní osobných údajov v IS NÚP.

Kontrolné zistenia potvrdili správnosť postupu útvaru inšpekcie pri posudzovaní námietky NÚP vo veci registrácie IS, nakoľko v náhodne vybratých osobných spisoch evidovaných nezamestnaných (ďalej len “EN”) OÚP, a to nielen so ZPS resp. ŤZP sa nachádzajú lekárske správy praktických lekárov, lekárske správy zdravotníckych zariadení a vyjadrenia posudkových lekárov Sociálnej poisťovne, ktoré obsahujú konkrétne diagnózy EN uvedené nielen číselným kódom, ale aj popisom. Skúsenosti OÚP ukazujú, že sa nemôžu vyhnúť spracúvaniu takýchto zdravotných údajov, nakoľko EN ich sami poskytujú za účelom dôkazu svojej zdravotnej indispozície. V záznamoch EN sa taktiež spracúvajú osobné údaje týkajúce sa dĺžky výkonu trestu odňatia slobody, a u Rómov, ktorí sa dobrovoľne prihlásili k rómskemu pôvodu, sa eviduje etnický pôvod – Róm /Rómka. Keďže bolo preukázané, že v IS NÚP sa spracúvajú aj osobitné kategórie osobných údajov (§ 8 ods. 1 zákona č. 52/1998 Z. z.), v nadväznosti na ustanovenie

§ 19 ods. 4 zákona č. 52/1998 Z. z. bolo potrebné rozhodnúť, že IS NÚP o trhu práce podlieha registrácii na Štatistickom úrade SR.

Bolo zistené, že NÚP doteraz neukončil práce na bezpečnostnom projekte, ktorý by komplexne riešil bezpečnostnú politiku IS NÚP o trhu práce, a to ako pri automatizovanom, tak aj pri neautomatizovanom spracúvaní osobných údajov. V tejto súvislosti bolo NÚP odporučené prijať primerané technické a organizačné opatrenia na ochranu a bezpečnosť osobných údajov v IS NÚP, čo vyplýva NÚP nielen z § 10 zákona č. 52/1998 Z. z., ale aj z § 118 ods. 9 zákona č. 387/1996 Z. z. o zamestnanosti v znení neskorších predpisov. V súvislosti s uplatňovaním práva dotknutej osoby podľa § 13 ods. 1 písm. a) až d) zákona č. 52/1998 Z. z. je NÚP povinný rešpektovať takúto žiadosť.

Ako už bolo spomenuté, najčastejším nedostatkom prevádzkovateľov pri spracúvaní osobných údajov je opomínanie ustanovenia § 17 zákona č. 52/1998 Z. z. – dozor nad ochranou osobných údajov. NÚP nebol v tomto smere výnimkou. Rovnako uplatňovanie ustanovenia § 11 zákona č. 52/1998 Z. z. o poučení zamestnancov NÚP nebolo dôsledne rešpektované. Preto bolo potrebné NÚP uložiť bezodkladné naplnenie uvedených ustanovení zákona.

V súvislosti s kontrolou IS NÚP útvar inšpekcie riešil aj podnet, sťažnosť dotknutej osoby - p. Jozefa K., v ktorej namietal, že si pracovníci OÚP Košice II jeho kartu EN označili samolepiacim čiernym krúžkom – čiernym bodom. Domnieval sa, že takto si pracovníci OÚP označujú žiadateľov o zamestnanie, „ktorým sa nechce robiť“. Útvar inšpekcie skutočne zistil, že na evidenčnom štítku EN p. Jozefa K. sa nachádzal čierny bod o priemere 9 mm vedľa jeho mena a priezviska. Riaditeľke OÚP Košice II p. M. Kucerovej ani zást. riad. p. M. Kováčovej nebolo známe, čo môže tento bod znamenať a ako sa na evidenčný štítok dostal, nakoľko takéto samolepiace znaky pracovníci na OÚP nepoužívajú. Útvar inšpekcie vykonal kontrolu viacerých náhodne vybraných evidenčných štítkov EN, no na žiadnom z nich sa takýto samolepiaci čierny krúžok nenachádzal. NÚP bolo nariadené, aby bezodkladne odstránil čierny bod z evidenčného štítku tohto EN.

Označovanie Rómov, ako etnickej skupiny, istými znakmi alebo písmenami nebolo už pri kontrole v IS NÚP zistené. NÚP rešpektoval výzvu splnomocnenca na ukončenie spracovateľskej operácie súvisiacej s označovaním Rómov špeciálnym kódom a osobitným listom zdôvodnil spracúvanie osobných údajov týkajúcich sa národnosti EN v IS NÚP.

Ďalej bolo zistené a pracovníci OÚP v Rimavskej Sobote to potvrdili, že osobné údaje cudzincov sú Krajskému riaditeľstvu PZ poskytované bez vedomia a súhlasu týchto osôb. V takomto prípade je potrebné zo strany NÚP postupovať podľa ustanovenia § 4 ods. 2 zákona č. 52/1998 Z. z.

Preto bolo NÚP odporučené pri príprave vládneho návrhu novely alebo nového zákona o zamestnanosti iniciovať zapracovanie takých ustanovení, ktoré budú riešiť spracúvanie osobných údajov v rámci IS NÚP, ich likvidáciu a poskytovanie v súlade so zákonom č. 52/1998 Z. z.

Na zabezpečenie opatrení podľa § 37 ods. 1 zákona č. 52/1998 Z. z. splnomocnenec vydal rozhodnutie zo dňa 29. 2. 2000. Vydaným rozhodnutím bol NÚP zaviazaný rešpektovať a splniť uložené opatrenia, niektoré bezodkladne, iné v stanovenom termíne. Konštatujeme, že zatiaľ NÚP splnil všetky požiadavky splnomocnenca.

3. 5. 2. *Slovenská pošta, š.p., odštepny závod Výpočtová a kontrolná ústredňa pôšt, Slovenská televízia, Slovenský rozhlas - výber koncesionárskych poplatkov*

V súlade s § 28 písm. g) zákona č. 52/1998 Z. z. útvar inšpekcie začal dňa 9. 12. 1999 konanie na základe článku, podnetu v denníku SME vo veci vyberania koncesionárskych poplatkov za televízne a rozhlasové prijímače Slovenskou poštou š. p. (ďalej len „Slovenská pošta“) a odštepným závodom Výpočtová a kontrolná ústredňa pôšt (ďalej len „OZ VaKÚP“). Dňa 16. 12. 1999 sa konalo osobné stretnutie splnomocnenca s autorom predmetného článku p. Pavlom H., ktorý je samostatne zárobkovo činnou osobou a ďalšou dotknutou osobou p. Jozefom T., ktorý je v zmysle zákona o koncesionárskych poplatkoch fyzickou osobou. Po konzultácii požiadali OZ VaKÚP o poskytnutie informácií o svojich osobných údajoch v zmysle § 13 ods. 1 písm. a) zákona č. 52/1998 Z. z., na základe dôvodného podozrenia, že Slovenská pošta – OZ VaKÚP spracúva ich osobné údaje, ktoré sú nesprávne a neaktuálne. Dňa 13. 12. 1999 p. Pavel H. podal podnet splnomocnencovi na prešetrenie podozrenia z porušenia zákona č. 52/1998 Z. z. a zneužitia osobných údajov neznámym páchatelom, vyšetrovanie rozporu zákona č. 188/1999 Z. z. v tej časti, ktorá predpisuje osobám, ktoré nie sú vlastníkami prijímačov, preukazovať túto skutočnosť čestným vyhlásením s osvedčeným podpisom podľa osobitných predpisov a odovzdať tak ďalšie osobné údaje Slovenskej pošte, a prešetrenie oprávnenosti spracúvania identifikačného údaja IČO ako osobného údaja v IS OZ VaKÚP. V tom čase bolo k predmetnej téme v denníku PRÁCA zverejnených niekoľko článkov. Útvar inšpekcie vyzval OZ VaKÚP na vyplnenie inšpekčných listov, ktoré OZ VaKÚP doručil v stanovenej lehote dňa 20. 1. 2000. Listom zo dňa 29. 1. 2000 p. Pavel H. podal sťažnosť splnomocnencovi na OZ VaKÚP za porušenie § 14 ods. 3 zákona č. 52/1998 Z. z. Dňa 6. 3. 2000 bol predvolaný riaditeľ OZ VaKÚP s cieľom podať vysvetlenie vo veci vyberania koncesionárskych poplatkov a stanoviska k žiadostiam p. Pavla H. a Jozefa T. Žiadosť p. Jozefa T. bola po našom upozornení postúpená generálnemu riaditeľstvu Slovenská pošta s tým, že na účely zákona o koncesionárskych poplatkoch vykonáva evidenciu fyzických osôb Slovenská pošta, ktorá p. Jozefa T. následne vyrozumela. Pán Pavel H. bol telefonicky kontaktovaný a vyrozumený zodpovedným pracovníkom OZ VaKÚP. V súvislosti so spracúvaním údaja IČO sme konštatovali, že IČO nie je osobný údaj fyzickej osoby, ale identifikačný údaj organizácie - právnickej osoby alebo samostatne zárobkovo činnej osoby, a preto sa na jeho spracúvanie v IS nevzťahuje zákon č. 52/1998 Z. z.

Dňa 3. 5. 2000 útvar inšpekcie vykonal komplexnú kontrolu IS OZ VaKÚP v Rimavskej Sobote. Dňa 4. 5. 2000 bola vykonaná kontrola na generálnom riaditeľstve Slovenská pošta v Banskej Bystrici s doplňovaním zisťovania a predložením dôkazových materiálov dňa 5. 5. 2000 na útvare inšpekcie v Bratislave. Dňa 7. 6. 2000 sa uskutočnilo rokovanie so zodpovednými zástupcami Slovenskej televízie a Slovenského rozhlasu, ktorí boli predvolaní podať vysvetlenie k predmetným skutočnostiam. Z dôvodu viacerých podaní bola vykonaná rozsiahla kontrola IS Slovenskej pošty. Bolo zistené a preukázané :

IS obsahujúci osobné údaje *Sústredené inkaso platieb obyvateľstva - poštový adresár domácností* (SIPO-PAD) bol prihlásený OZ VaKÚP na Štatistickom úrade SR pred začatím konania ako jeden IS. Bolo preukázané, že prevádzkovateľom IS SIPO je Slovenská pošta, ktorá ho využíva na svojich jednotlivých stupňoch za účelom zabezpečovania inkasa obyvateľov a obsahuje osobné údaje cca 1 900 000 dotknutých osôb SR. Prevádzkovateľom IS PAD je Slovenská pošta, ktorá poverila spracúvaním osobných údajov sprostredkovateľa OZ VaKÚP. IS PAD obsahuje osobné údaje cca 300 000 dotknutých osôb SR, ktoré sú spracúvané za účelom marketingového využitia. Nakoľko na registráciu uvedených IS sa nevzťahujú výnimky podľa § 19 ods. 3 zákona č. 52/1998 Z. z., bolo potrebné rozhodnúť o oddelení uvedených IS a ich

registrácii ako dva samostatné IS prevádzkovateľom – Slovenskou poštou, pretože podľa § 20 ods. 1 zákona č. 52/1998 Z. z. za prihlásenie IS na registráciu zodpovedá prevádzkovateľ, nie sprostredkovateľ. Pri kontrole neautomatizovaného spôsobu spracúvania osobných údajov v IS PAD bolo zároveň zistené, že sú uchovávané aj Dotazníky (návratky), na ktorých chýba podpis dotknutej osoby, ktorý je klasifikovaný ako prejavenie jej súhlasu so spracúvaním jej osobných údajov na marketingové účely. Napriek tomu boli aj tieto osoby zaradené do IS PAD, v ktorom sa osobné údaje spracúvajú automatizovaným spôsobom. Slovenskej pošte - OZ VaKÚP bolo uložené bezodkladne prijať opatrenia, ktoré uvedú spracúvanie osobných údajov v IS PAD do súladu s § 4 ods. 1 zákona č. 52/1998 Z. z. Taktiež bolo preukázané, že prevádzkovateľ IS PAD nepostupoval v zmysle ustanovenia § 9 ods. 3 zákona č. 52/1998 Z. z., keď nezlikvidoval tie osobné údaje, ktoré sa v priebehu spracúvania stali neaktuálne. Na zálohových nosičoch IS PAD uchovával OZ VaKÚP osobné údaje získané od dotknutých osôb pri prvotnom zbere k 31. 12. 1998 a následných aktualizáciách, z ktorých sa niektoré medzičasom stali neaktuálne. OZ VaKÚP rovnako opomenul zlikvidovať osobné údaje v IS *Vianočná pošta - pošta pre Ježiška*, ktorej účelom bolo zabezpečenie jednorazovej akcie pre deti v období Vianoc 1999. Konštatovali sme, že účel spracúvania osobných údajov bol splnený, a preto je nevyhnutné zo strany prevádzkovateľa, Slovenskej pošty, zabezpečiť bezodkladnú likvidáciu osobných údajov v súlade s § 3 písm. e) zákona č. 52/1998 Z. z.

V súvislosti s registráciou IS *PAM – práce a mzdy* sme Slovenskej pošte odporučili ukončiť spracúvanie osobných údajov svojich zamestnancov, ktoré sa týkajú ich členstva v odboroch vo vzťahu k výberu členských príspevkov. Na IS obsahujúce personálne údaje používané výlučne pre vnútorné potreby prevádzkovateľa sa vo všeobecnosti vzťahuje výnimka podľa § 19 ods. 3 písm. a) zákona č. 52/1998 Z. z. V prípade, že sa v IS spracúvajú osobné údaje týkajúce sa členstva v odboroch, je potrebné povinnosť registrácie posudzovať v nadväznosti na ustanovenie § 19 ods. 4 zákona č. 52/1998 Z. z. Takýto IS podlieha registrácii. Tento problém sa zrejme týka väčšieho počtu prevádzkovateľov, ktorí v IS spracúvajú personálne údaje a ktorí majú dve možnosti; buď si splnia zákonnú povinnosť registrácie takéhoto IS, alebo prehodnotia typy osobných údajov a zo spracúvania vylúčia osobitné kategórie osobných údajov.

Pri uplatňovaní ustanovenia § 17 zákona č. 52/1998 Z. z. nebola Slovenská pošta výnimkou a taktiež, ako iní prevádzkovatelia, nepochybné výkonom dozoru nad ochranou osobných údajov v IS žiadnu zodpovednú osobu na úrovni generálneho riaditeľstva. Nakoľko Slovenská pošta má niekoľko tisíc zamestnancov a viacero odšepných závodov, odporúčali sme poveriť zodpovedné osoby za dozor nad ochranou osobných údajov aj na týchto stupňoch. Ich činnosť by mala koordinovať osoba poverená výkonom dozoru na úrovni generálneho riaditeľstva. Ani poučenie osôb prichádzajúcich do styku s osobnými údajmi nebolo vykonané u všetkých zamestnancov podľa § 11 zákona č. 52/1998 Z. z., ale len v zmysle Zákonníka práce.

Pri kontrole sme sa zamerali aj na dodržiavanie § 10 zákona č. 52/1998 Z. z. Slovenská pošta nepredložila materiál, ktorý by bolo možné považovať za Bezpečnostný projekt IS a ktorý by komplexne riešil bezpečnostnú stratégiu ochrany osobných údajov IS Slovenskej pošty ako pri automatizovanom, tak aj pri neautomatizovanom spracúvaní osobných údajov. Z toho dôvodu sme Slovenskú poštu termínovo zaviazali spracovať súborný materiál, v ktorom bude rozpracovaná bezpečnostná stratégia ochrany osobných údajov na úrovni všetkých stupňov Slovenskej pošty a pre všetky IS vrátane likvidácie osobných údajov po splnení účelu ich spracúvania podľa § 7 ods. 4 zákona č. 52/1998 Z. z. Podmienky týkajúce sa bezpečnosti spracúvania osobných údajov v IS *Evidencia platiteľov poplatkov za televízne a rozhlasové prijímače* neobsahovali ani zmluvy o zabezpečení inkasa koncesionárskych poplatkov podpísané

medzi STV a SRo na jednej strane, a Slovenskou poštou na strane druhej. Takéto podmienky neboli uvedené ani v smerniciach, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou zmlúv.

V informačných systémoch Slovenskej pošty a odštepného závodu VaKÚP boli vykonané kontroly najmä v súvislosti s výberom koncesionárskych poplatkov pre Slovenskú televíziu (ďalej len „STV“) a Slovenský rozhlas (ďalej len „SRo“).

Slovenská pošta je v zmysle § 7 ods. 2 zákona č. 52/1998 Z. z. sprostredkovateľom, ktorý je oprávnený v mene prevádzkovateľov STV a SRo spracúvať evidencie platiteľov poplatkov za podmienok a v rozsahu určenom písomnými zmluvami. Ustanovenie § 3 ods. 1 zákona č. 212/1995 Z. z. o koncesionárskych poplatkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o koncesionárskych poplatkoch“) veľmi presne definuje, že platiteľom poplatkov je fyzická osoba, ktorá prijímač vlastní. Ustanovenie § 8 ods. 2 a 3 zákona o koncesionárskych poplatkoch ďalej jednoznačne uvádza, že vymáhanie nezaplatených pohľadávok môže smerovať len voči platiteľovi poplatkov, ktorého je možné na splnenie povinnosti písomne vyzvať. Ak platiteľ poplatku nesplní povinnosť označenú vo výzve, možno uplatniť právo na úhradu nedoplatku na súde. V tejto súvislosti je významné ustanovenie § 13 ods. 4 zákona č. 52/1998 Z. z., ktoré dáva právo dotknutej osobe nepodrobiť sa rozhodnutiu prevádzkovateľa, ktoré má pre ňu právne účinky, ak je vydané výlučne na základe automatizovaného spracúvania jej osobných údajov. Zákon o koncesionárskych poplatkoch okrem fyzických osôb, ktoré sú platiteľmi poplatkov, rozlišuje fyzické osoby, ktoré sú oslobodené od poplatkov a fyzické osoby, ktoré nevlastnia prijímač, teda osoby, ktoré nie sú platiteľmi poplatkov. Podľa nášho názoru zákon o koncesionárskych poplatkoch nezakladá právo ani vyberateľovi poplatkov a ani príjemcom poplatkov bez predchádzajúceho zistenia, že daná fyzická osoba je skutočne platiteľom poplatkov, vymáhať od nej koncesionársky poplatok resp. nedoplatok inak ako je ustanovené v § 8 ods. 2 a 3 cit. zákona. K tomuto účelu sú zrejme v zákone o koncesionárskych poplatkoch v ustanovení § 7 zaradené odseky 4 a 5. Pri hodnotení preukázaných zistení a posudzovaní miery porušenia zákona č. 52/1998 Z. z. v súvislosti s navŕšením SIPO účtov fyzických osôb bez ich súhlasu, sme vychádzali zo skutočnosti, že v tomto prípade nejde o súhlas dotknutej osoby na spracúvanie jej osobných údajov podľa § 4 ods. 1 cit. zákona, ale o súhlas dotknutej osoby na konkrétnu operáciu spojenú s navŕšením finančnej čiastky trvalého príkazu. Slovenská pošta takýmto konaním porušila predpisy týkajúce sa vedenia bezhotovostných účtov klientov.

Slovenskej pošte bolo uložené bezodkladne zabezpečiť na všetkých svojich stupňoch, ktoré sú poverené obstarávaním inkasa koncesionárskych poplatkov, že do IS bude fyzická osoba zaradená ako:

- platiteľ poplatku len na základe prejaveneho súhlasu fyzickej osoby, že je platiteľom poplatku v zmysle § 3 ods. 1 zákona o koncesionárskych poplatkoch alebo na základe preukázateľného zistenia napr. prostredníctvom technického zamerania (§ 7 ods. 4 a 5 zákona o koncesionárskych poplatkoch),
- osoba oslobodená od povinnosti platiť poplatky po preukázaní nároku na oslobodenie od poplatkov podľa § 6 zákona o koncesionárskych poplatkoch alebo
- osoba, ktorá nevlastní prijímač, ak preukáže túto skutočnosť čestným vyhlásením.

Ostatné fyzické osoby, ktorých osobné údaje poskytli Západoslovenské, Stredoslovenské a Východoslovenské energetické závody (ďalej len „EZ“), budú vedené ako *nezistené* dovtedy, kým sa nepreukáže skutočnosť rozhodujúca na zaradenie do niektorej z uvedených skupín. Opatrenie sa vzťahuje na IS pri automatizovanom spracúvaní osobných údajov. Pri spracúvaní osobných údajov súvisiacich s výberom koncesionárskych poplatkov za televízne a rozhlasové

prijímače treba vnímať dva samostatné IS, pretože jeden z nich prevádzkuje STV a druhý SRo. Osobné údaje spracúvané neautomatizovaným spôsobom (prihláška rozhlasového a televízneho prijímača, odhlásenie z evidencie platiteľov, čestné vyhlásenie) nie je preto možné spracúvať oddelene, lebo predloha každého tlačiva eviduje súčasne vlastníctvo televízneho aj rozhlasového prijímača fyzickej osoby. Do prijatia novely zákona o koncesionárskych poplatkoch je nevyhnutné ponechať neautomatizované spracúvanie osobných údajov v jednom IS *Evidencia platiteľov poplatkov*. Podotýkame, že z hľadiska zákona č. 52/1998 Z. z. nie je takéto riešenie trvalo prijateľné, nakoľko napr. pri zániku povinnosti platiť koncesionársky poplatok za televízny prijímač by nebolo možné pri likvidácii oddeliť záznamy s týmito osobnými údajmi od záznamov, ktoré sa týkajú pokračujúcej povinnosti fyzickej osoby platiť koncesionársky poplatok za rozhlasový prijímač.

Zákon o koncesionárskych poplatkoch počítá s inštitútom čestného vyhlásenia s osvedčeným podpisom podľa osobitných predpisov. Ak by STV, SRo a Slovenská pošta naďalej trvali na jeho uplatňovaní, potom by bolo potrebné vyžadovať od fyzickej osoby dve čestné vyhlásenia s osvedčeným podpisom podľa osobitných predpisov, a to samostatne za preukázanie skutočnosti, že nevlastní televízny prijímač a samostatne za preukázanie skutočnosti, že nevlastní rozhlasový prijímač. STV, SRo a Slovenskej pošte sme preto navrhli zapracovať do návrhu novely zákona o koncesionárskych poplatkoch okrem iného zmenu, podľa ktorej na účely preukázania skutočnosti, že fyzická osoba nie je vlastníkom prijímača, sa bude vyžadovať čestné vyhlásenie bez osvedčenia podpisu podľa osobitných predpisov. V tejto súvislosti bolo preukázané, že Slovenská pošta od fyzických osôb vyžaduje, prijíma a archivuje po dobu 3 rokov úradne overené čestné vyhlásenia tých fyzických osôb, ktoré nie sú vlastníkami prijímačov. Takéto dojednanie nie je v súlade s ustanovením § 7 ods. 4 zákona č. 52/1998 Z. z., podľa ktorého je prevádzkovateľ povinný po splnení účelu spracúvania zabezpečiť bezodkladnú likvidáciu osobných údajov, ak osobitný zákon neustanovuje inak. Účel spracúvania osobných údajov fyzických osôb, ktoré nie sú vlastníkami prijímačov, a preto nemajú žiadne záväzky voči STV alebo SRo, končí povinnosťou preukázania skutočnosti, že nie sú vlastníkami prijímačov. V takom prípade sú prevádzkovatelia povinní zlikvidovať čestné vyhlásenie aj s ostatnými osobnými údajmi o fyzickej osobe bezodkladne po preukázaní skutočnosti, že táto prijímač nevlastní. Ak je nevyhnutné v IS evidovať aj osobné údaje fyzických osôb, ktoré nevlastnia prijímač, potom je potrebné takéto plnenie zapracovať do zákona o koncesionárskych poplatkoch.

Ustanovenie § 5 ods. 3 zákona o koncesionárskych poplatkoch dáva právo vyberateľovi poplatkov - Slovenskej pošte, viesť na účely tohto zákona evidenciu platiteľov poplatkov a zároveň definuje, kto je povinný v súlade s § 4 ods. 2 zákona č. 52/1998 Z. z. vyberateľovi poplatkov poskytnúť osobné údaje zo svojho IS. Osobitným zákonom v zmysle § 4 ods. 2 zákona č. 52/1998 Z. z. sa rozumie zákon o koncesionárskych poplatkoch. Vychádzajúc z uvedeného, nezdieľame názor prezentovaný médiami a dotknutými osobami, ktoré sa oznámením obrátili na splnomocnenca, že by zákonodarca v tejto časti zákona o koncesionárskych poplatkoch obchádzal zákon č. 52/1998 Z. z. Zároveň nie sme ani toho názoru, že EZ konali neoprávnene, keď na základe zákona o koncesionárskych poplatkoch sprístupnili STV, SRo a Slovenskej pošte osobné údaje svojich klientov, alebo že Slovenská pošta koná v rozpore s čl. 19 ods. 3 Ústavy SR, keď tieto osobné údaje spracúva. Netreba však opomenúť, že z ustanovenia § 5 ods. 3 zákona o koncesionárskych poplatkoch zároveň vyplýva, že takto získané osobné údaje boli poskytnuté STV, SRo resp. Slovenskej pošte za účelom *utvárania* evidencie platiteľov poplatkov a odkaz na zákon č. 52/1998 Z. z. v tomto ustanovení upozorňuje príjemcov a vyberateľa poplatkov, že získané osobné údaje možno spracúvať len v súlade s týmto zákonom. Takáto formulácia predpokladá, že kompletná evidencia platiteľov poplatkov sa jednoduchšie vybuduje, ak sa využijú osobné údaje EZ. Základom mala byť evidencia platiteľov koncesionárskych poplatkov vedená

Slovenskou poštou pred novelou zákona o koncesionárskych poplatkoch č. 188/1999 Z. z. Považujeme preto za neprípustné, ak je evidencia, ktorú poskytli EZ, vydávaná za evidenciu platiteľov poplatkov a je s ňou tak nakladaná. Po prevzatí osobných údajov od EZ sa zmenil účel ich spracúvania. Podľa § 9 zákona č. 52/1998 Z. z. je prevádzkovateľ povinný spracúvať len také osobné údaje, ktoré obsahom a rozsahom zodpovedajú účelu ich spracúvania a musí zabezpečiť ich aktuálnosť. V tomto smere je nemenej významný § 7 ods. 3 písm. b) zákona č. 52/1998 Z. z. Prijemcovia a vyberateľ poplatkov si museli byť vedomí toho, že nie všetky poskytnuté osobné údaje sú vecne aktuálne vo vzťahu k novému účelu ich spracúvania. Slovenská pošta v tomto prípade nezvolila adekvátnu formu aktualizácie poskytnutej databázy osobných údajov klientov EZ, pretože s odvolaním sa na § 3 ods. 7 zákona o koncesionárskych poplatkoch preniesla všetku zodpovednosť na fyzické osoby bez toho, aby organizačne zabezpečila jednorázové vybavenie dotknutej osoby v predmetnej veci. Tento postup Slovenskej pošty viaceré dotknuté osoby označili ako neadekvátne obťažovanie občanov.

Aj z uvedeného vyplýva, že v zákone o koncesionárskych poplatkoch sa nachádza viacero nepresností a rozporov. Navrhli sme preto STV, SRo a Slovenskej pošte pripraviť návrh novely zákona o koncesionárskych poplatkoch. O tejto skutočnosti bol informovaný Výbor NR SR pre ľudské práva a národnosti a Výbor NR SR pre kultúru a médiá, ktorým bolo vydané rozhodnutie postúpené. Môžeme potvrdiť, že pripravený návrh novely nám bol SRo opakovane postúpený na pripomienkovanie.

Na zabezpečenie opatrení podľa § 37 ods. 1 zákona č. 52/1998 Z. z. splnomocnenec vydal rozhodnutie zo dňa 12. 6. 2000. Závazky vyplývajúce z vydaného rozhodnutia boli Slovenskou poštou, STV a SRo doteraz plnené bez problémov a v určených termínoch.

3. 5. 3. PERSPEKTÍVA družstevná zdravotná poisťovňa v likvidácii

V súlade s § 28 písm. h) zákona č. 52/1998 Z. z. útvar inšpekcie dňa 7. 12. 1999 začal konanie na základe článku uverejneného v denníku Nový čas, kde sa uvádzalo, že v kontajneri v blízkosti pobočky družstevnej zdravotnej poisťovne Perspektíva v Trnave boli nájdené pohodené kartičky poisťencov obsahujúce ich osobné údaje. Vzorku týchto kartičiek sa nám podarilo získať. Následne nám bolo doručené písomné oznámenie z 26. 11. 1999 o podozrení z porušenia zákona č. 52/1998 Z. z., ktoré podal likvidátor Perspektívy DZP v likvidácii, vo veci nezabezpečenia likvidácie agendy po skončení prevádzkovania zdravotnej poisťovne.

Dňa 7. 12. 1999 sa v budove Perspektívy DZP v likvidácii na Mliekárenskej ul. č. 10 v Bratislave konalo pracovné rokovanie pracovníkov útvaru inšpekcie s povereným pracovníkom Perspektívy DZP v likvidácii, ktorý osobne prevzal inšpekčné listy a žiadosť o poskytnutie potrebných písomných dokumentov. Súčasne prebehla konzultácia ohľadne výkladu niektorých ustanovení zákona č. 52/1998 Z. z. Dňa 16. 12. 1999 boli útvaru inšpekcie ochrany osobných údajov doručené vyplnené inšpekčné listy. Dňa 29. 2. 2000 bola vykonaná kontrola IS Hippokrates, kontrola náhodne vybraného personálneho počítača obsahujúceho osobné údaje poisťencov a kontrola splnenia povinnosti poučenia oprávnených osôb podľa § 11 zákona č. 52/1998 Z. z. Dňa 9. 3. 2000 sa za prítomnosti splnomocnenca a likvidátora konalo prerokúvanie protokolu o vykonaní kontroly a podpísanie zápisnice.

Obsah predložených dokumentov a úkony vykonané pri kontrole preukázali porušenie ustanovenia § 7 ods. 4 zákona č. 52/1998 Z. z., pretože po splnení účelu spracovania neboli zlikvidované osobné údaje tých poisťencov, ktorí s ňou ešte počas prevádzkovania zdravotnej

poisťovne zrušili zmluvu. Zároveň bolo preukázané, že po ukončení činnosti poisťovne boli exekúované a predávané personálne počítače, ktoré obsahovali celú databázu poistencov bez toho, aby tieto osobné údaje boli protokolárne odovzdané a následne zlikvidované. Perspektíve DZP v likvidácii bolo uložené bezodkladne, najneskôr do ukončenia likvidácie, zabezpečiť zlikvidovanie osobných údajov z personálnych počítačov, ktoré sa v likvidovanej firme nachádzajú a zároveň zabezpečiť dodatočné zlikvidovanie údajov z tých personálnych počítačov, ktoré boli predané pri exekúcii podľa zoznamu ich nových majiteľov.

V súvislosti s únikom osobných údajov vo forme kartičiek poistencov bolo Perspektíve DZP v likvidácii uložené bezodkladne zabezpečiť likvidáciu týchto osobných údajov v zmysle § 3 písm. e) zákona č. 52/1998 Z. z. a prijať patričné technické a organizačné opatrenia a usmernenia v súlade s § 10 cit. zákona pri nakladaní s kartičkami pri ich likvidácii, aby nedošlo k ďalšiemu zneužitiu osobných údajov bývalých poistencov.

Perspektíva DZP v likvidácii v inšpekčnom liste typu B uviedla, že pracovníci prichádzajúci do styku s IS obsahujúcim osobné údaje neboli poučení o povinnosti mlčanlivosti. Ďalej uviedla, že písomným potvrdením mlčanlivosti nezaviazali ani osoby, ktoré v rámci svojej činnosti (údržba, servis VT) prichádzajú do styku s osobnými údajmi, čo nie je v súlade s ustanovením § 12 ods. 3 zákona č. 52/1998 Z. z. Perspektíva DZP v likvidácii bola preto povinná bezodkladne aplikovať ustanovenie § 11 v nadväznosti na § 12 zákona č. 52/1998 Z. z. o povinnosti zachovávať mlčanlivosť o osobných údajoch ktoré spracúvajú.

V tomto prípade bol porušený § 7 ods. 4, § 10 a § 11 zákona č. 52/1998 Z. z. Na zabezpečenie opatrení podľa § 37 ods. 1 zákona č. 52/1998 Z. z. splnomocnenec vydal rozhodnutie zo dňa 24. 3. 2000. Zákon o ochrane osobných údajov dáva splnomocnencovi právo rozhodovať o podaní, či nepodaní podnetu na uloženie pokuty prevádzkovateľovi, ktorý porušil cit. zákon a výške tejto pokuty, ktorá môže byť uložená až do výšky 1 000 000 Sk. Na základe zváženia závažnosti porušenia ustanovení zákona č. 52/1998 Z. z. a skutočnosti, že v tomto prípade preukázateľne nastal fyzický únik osobných údajov, splnomocnenec v súlade s § 32 ods. 3 zákona č. 52/1998 Z. z. podal podnet na uloženie pokuty prevádzkovateľovi. Perspektíva DZP v likvidácii vo výške 100 000 Sk.

Na základe podnetu splnomocnenca Úrad vlády SR v zmysle ustanovenia § 32 ods. 2 zákona č. 52/1998 Z. z. vydal rozhodnutie o uložení pokuty prevádzkovateľovi. Perspektíva DZP v likvidácii vo výške 100 000 Sk za porušenie povinností vyplývajúcich zo zákona č. 52/1998 Z. z. o ochrane osobných údajov v IS. Likvidátor zastupujúci spoločnosť Perspektíva DZP v likvidácii včas podal rozklad proti tomuto rozhodnutiu. V rozklade dôvodil, že zdravotná poisťovňa Perspektíva prestala od 17. 7. 1999 vykonávať zdravotné poistenie a evidenciu poistencov Perspektívy mala začať vykonávať Všeobecná zdravotná poisťovňa. Uvádzal, že všetky opatrenia súvisiace s ochranou a bezpečnosťou osobných údajov bol povinný vykonať vtedajší prevádzkovateľ - predstavenstvo zdravotnej poisťovne a jej generálny riaditeľ. Podľa jeho vyjadrenia on, ako likvidátor, na ktorého prešla pôsobnosť štatutárneho orgánu zápisom do obchodného registra Okresného súdu Bratislava I až 7. 10. 1999, nenesie žiadnu zodpovednosť za únik osobných údajov – kartičiek poistencov nájdených v kontajneri, pretože nemal možnosť situáciu ovplyvniť a navyše počas likvidácie neboli zistené porušenia povinností pri ochrane osobných údajov.

Rozkladová komisia si k podanému rozkladu proti rozhodnutiu o uložení pokuty vyžiadala stanovisko útvaru inšpekcie, pre ktorý boli uvedené výroky likvidátora neprijateľné. Rozkladová

komisia následne napadnuté rozhodnutie o uložení pokuty 100 000 Sk potvrdila a svoje rozhodnutie odôvodnila nasledovne:

Rozhodnutím Ministerstva zdravotníctva SR č. j. 3215/1999 – A zo dňa 1. 7. 1999, ktoré nadobudlo právoplatnosť 17. 7. 1999, bolo okrem iného uložené, že Všeobecná zdravotná poisťovňa, na ktorú prešla správa poisťencov Perspektívy, im v lehote do 90 dní vydá preukazy Všeobecnej zdravotnej poisťovne. Týmto dňom strácajú platnosť preukazy poistenca vydané Perspektívou DZP. Deväťdesiaty deň odo dňa nasledujúcom po dni právoplatnosti cit. rozhodnutia bol 15. október 1999, keď preukazy poisťencov vydané Perspektívou DZP stratili platnosť. V tomto čase už mal likvidátor pôsobnosť štatutárneho orgánu konať v mene spoločnosti. Jeho povinnosťou, ako prevádzkovateľa, po ustanovení za likvidátora spoločnosti, bolo bezodkladne vykonať také technické a organizačné opatrenia na zabezpečenie osobných údajov v IS, aby sa predišlo najmä ich odcudzeniu a strate. Následne, po vypršaní platnosti preukazov poisťencov (15. október 1999), bolo povinnosťou likvidátora podľa § 7 ods. 4 zákona č. 52/1998 Z. z. zabezpečiť ich bezodkladnú likvidáciu v súlade s ustanovením § 3 písm. e) cit. zákona, podľa ktorého sa likvidáciou osobných údajov rozumie ich zrušenie rozložením, vymazaním alebo fyzickým zničením hmotných nosičov tak, aby sa z nich osobné údaje nedali reprodukovať. Bolo preukázané, že tieto povinnosti likvidátor nesplnil, nakoľko na konci novembra 1999 sa presne nezistený počet (niekoľko sto kusov) preukazov poisťencov našlo voľne pohodených v kontajneri v blízkosti pobočky tejto poisťovne v Trnave. Ak by bolo pravdou, že likvidátor prijal účinné opatrenia v súlade s cit. zákonom, a tak zamedzil akémukoľvek úniku osobných údajov a informácií, potom by sa neboli našli preukazy poisťencov na verejne prístupnom mieste takmer dva mesiace po jeho ustanovení za likvidátora spoločnosti. V takomto konaní útvar inšpekcie berie na zodpovednosť prevádzkovateľa IS, ktorý je v čase začatia konania resp. kontroly poverený konať v mene spoločnosti. Tým je v prípade zániku spoločnosti bez likvidácie jej právny nástupca, na ktorého prešlo imanie spoločnosti (§ 68 Obchodného zákonníka), alebo v prípade zániku s likvidáciou je to likvidátor (§ 70 ods. 3 Obchodného zákonníka). Rozkladová komisia preto nepovažovala dôvody uvedené v podanom rozklade proti rozhodnutiu o uložení pokuty za relevantné a rozhodla tak, ako je uvedené.

Podľa ustanovenia § 35 ods. 6 zákona č. 52/1998 Z. z. je pokuta splatná do 30 dní odo dňa, keď rozhodnutie o jej uložení nadobudlo právoplatnosť. Musíme konštatovať, že pokuta nebola do dnešného dňa uhradená.

3. 5. 4. *Regionálna veterinárna správa Bratislava V*

V súlade s § 28 písm. h) zákona č. 52/1998 Z. z. útvar inšpekcie začal dňa 9. 3. 2000 konanie na základe podnetu riaditeľky Regionálnej veterinárnej správy Bratislava V (ďalej len „RVS“) zo dňa 6. 3. 2000 o prešetrenie vo veci odcudzenia majetku, počítača, v ktorom sa nachádzali osobné údaje zamestnancov. Dňa 24. 3. 2000 sa v budove RVS na Hrobákovej 44 v Bratislave konalo pracovné stretnutie splnomocnenca a pracovníka útvaru inšpekcie s poverenou pracovníčkou RVS, ktorá osobne prevzala inšpekčné listy a vyplnené neskôr doručila útvaru inšpekcie dňa 14. 4. 2000. Zároveň boli poskytnuté interné dokumenty týkajúce sa oznámenia o vzniku škody adresovaného na prednostu Okresného úradu a vzor materiálu, ktorý sa nachádzal v odcudzenom počítači. Na základe analýzy inšpekčných listov boli vyžiadané od RVS doplňujúce otázky. Bolo zistené a RVS odporúčené :

Z vyplnených inšpekčných listov a ďalších zistení vyplynulo, že k odcudzeniu personálneho počítača došlo v dôsledku zlyhania ľudského činiteľa, konkrétne strážnej

bezpečnostnej služby, pretože RVS mala personálny počítač zabezpečený pred krádežou. Napriek tomu sme RVS odporučili prijať prísnejšie bezpečnostné opatrenia v súlade s § 10 zákona č. 52/1998 Z. z., a to najmä v spolupráci s bezpečnostnou strážnou službou vykonávať dôslednejšiu kontrolu prístupu cudzích osôb do priestorov, v ktorých sa nachádza IS, v pracovnej aj mimo pracovnej dobe, aby sa v budúcnosti podobné situácie neopakovali.

Zároveň bolo preukázané, že zamestnanci RVS prichádzajúci do styku s daným IS neboli poučení o právach a povinnostiach ustanovených zákonom č. 52/1998 Z. z. a o povinnosti mlčanlivosti o osobných údajoch, s ktorými prídu do styku. Potvrdením mlčanlivosti RVS nezaviazala ani osoby prichádzajúce do styku s osobnými údajmi v rámci svojej činnosti (rekonštrukcia poškodených diskov externou firmou), čo nie je v súlade s § 12 ods. 3 zákona č. 52/1998 Z. z. RVS bolo uložené bezodkladne aplikovať vo svojich podmienkach ustanovenie § 11 v nadväznosti na § 12 zákona č. 52/1998 Z. z. Poučenie sa týka aj tých fyzických osôb, ktoré v rámci svojej činnosti (napr. údržba a servis IS) prichádzajú do styku s osobnými údajmi u prevádzkovateľa.

Na zabezpečenie opatrení podľa § 37 ods. 1 zákona č. 52/1998 Z. z. splnomocnenec vydal rozhodnutie zo dňa 27. 6. 2000.

3. 5. 5. *Ďalšie doriešené prípady*

UPC Slovensko s.r.o. & SKT s.r.o.

Listom zo dňa 3. 2. 2000 bol podaný podnet, sťažnosť pre porušenie zákona č. 52/1998 Z. z. Z nezákonného postupu bola vinená firma UPC Slovensko s. r. o., ktorá prevádzkuje káblové rozvody. Tá rozposlala začiatkom tohto roka tzv. „upomienky pred odpojením” svojim klientom, ktorí boli k danému termínu spoločnosti dlžní nedoplatok, pod hrozbou fyzického odpojenia bytovej prípojky káblovej televízie a súdneho vymáhania v prípade, že sumu do 14 dní neuhradia. Sťažnosť smerovala nielen voči neadekvátnej formulácii v liste, ktorú dotknutá osoba označila za výhražnú až vydieračskú, ale aj údajnému predaju osobných údajov firmou SKT s. r. o., s ktorou podpisovali zmluvu o pripojení na káblový rozvod, firme UPC Slovensko s. r.o. bez súhlasu dotknutých osôb.

Bolo zistené a preverené, že firma SKT s.r.o. bola predaná firme UPC Slovensko s. r.o., pričom došlo k zmene obchodného mena spoločnosti SKT s.r.o. na UPC Slovensko s.r.o. Na novú spoločnosť prešli všetky záväzky, ktoré mala SKT s.r.o. voči svojim klientom spolu s IS, v ktorom boli uchovávané ich osobné údaje. Pri spracúvaní osobných údajov teda neprišlo k ich zneužitiu neoprávneným predajom tretej osobe ako bolo uvedené v podnete dotknutej osoby. Na druhej strane je pravdou, že spoločnosť mohla svojich klientov informovať o tejto zmene. Zároveň konštatujeme, že forma prístupu ku klientom, ktorú zvolila firma UPC Slovensko s.r.o. pri vymáhaní nedoplatkov, podľa nášho názoru, nesvedčí o primeranej úcte ku svojmu zákazníčkovi.

Monitorovacie kamery

Sekcia ľudských práv Úradu vlády SR požiadala 10. mája 2000 primátora Bratislavy v súvislosti s nainštalovaním sledovacích kamier v meste o informáciu, akým spôsobom je vylúčená manipulácia s filmovým materiálom a zabezpečené, aby nedochádzalo k jeho zneužitiu. Súčasne bol požiadaný o spoluprácu v predmetnej veci splnomocnenec na ochranu osobných

údajov v informačných systémoch. Útvar inšpekcie ochrany osobných údajov vypracoval „odporúčané zásady používania sledovacích kamier“ (ďalej len „odporúčané zásady“). Dňa 2. augusta 2000 sa uskutočnilo stretnutie so zástupcami mestskej polície a bratislavského magistrátu. Účelom stretnutia bolo prerokovanie „odporúčaných zásad“ a ohliadka monitorovacieho (kamerového) systému. Bolo zistené, že kamery monitorujú priestor a nezameriavajú sa svojvoľne na konkrétne osoby. Dohodlo sa, že priestor sledovaný kamerami bude vhodným spôsobom označený. „Odporúčané zásady“ boli zapracované do interného predpisu mestskej polície. Z neho vyplýva, že účelom používania kamier je ochrana majetku a bezpečnosti, že sa bude uskutočňovať pravidelné vyhodnocovanie činnosti kamier, zakotvujú sa zásady bezpečnosti a uchovávanía pásov, likvidácie pásov, umiestnenia kamier a monitorov, kontrola dodržiavania týchto zásad (interná; externá, ktorá bude vykonávaná orgánom štátneho dozoru nad ochranou osobných údajov). Zakotvuje tiež zásady použitia získaných informácií, prístup sledovanej osoby k videozáznamu (k sledovaniu konkrétnej osoby dochádza iba v prípade zaregistrovania protiprávnej činnosti v monitorovanom priestore). S uvedenými zásadami má právo oboznámiť sa aj verejnosť.

Podobný postup ako v Bratislave bude uplatnený v priebehu nasledujúceho roka aj v ďalších mestách SR, v ktorých sú sledovacie kamery nainštalované.

Dňa 22. júla 2000 začal orgán štátneho dozoru nad ochranou osobných údajov v informačných systémoch konanie na základe viacerých článkov uverejnených v denníku SME vo veci kamier umiestnených na WC na bratislavskej hlavnej stanici. 9. augusta 2000 bola vykonaná previerka uvedených skutočností osobným pohovorom s konateľmi firmy Meton a ohliadkou príslušného kamerového systému. Následne bolo 15. augusta 2000 vydané rozhodnutie, ktoré uložilo prevádzkovateľovi povinnosť umiestniť na vhodových dverách do WC v suteréne železničnej stanice Bratislava hlavná stanica nápis, ktorý: a) bude informovať verejnosť o tom, že priestor je monitorovaný kamerami, b) bude informovať verejnosť o tom, kto je prevádzkovateľom (operátorom) monitorovacieho systému s uvedením kontaktnej osoby, ktorá by poskytla ďalšie informácie. Uvedená kauza otvorila otázku, či sa ochrana osobných údajov má vzťahovať iba na monitorovacie (kamerové) systémy zaznamenávajúce aspoň obraz alebo aj na systémy, kde k takémuto zaznamenávaniu nedochádza. Rozhodnutie sa jednoznačne priklonilo k prvej možnosti. Odôvodnenie rozhodnutia konštatuje: „Treba si uvedomiť, že ani na verejnom WC, s výnimkou uzatvárateľných kabínok, osoba nemá absolútne súkromie a vstupuje tam s vedomím, že príde do kontaktu s inými osobami. Preto narušenie súkromia kamerovým systémom na technickej úrovni, ktorá bola zistená pri ohliadke sa vyrovná stupňu narušenia súkromia inými, priamo prítomnými osobami.“ Rovnaký prístup je uplatňovaný aj v Spolkovej Republike Nemecko a tiež výbor RE na ochranu osobných údajov (CJ-PD) zastáva názor, že pripravované odporúčanie Rady Európy, ktoré bude upravovať ochranu osobných údajov pri video sledovaní by sa malo vzťahovať iba na prípady, keď bude dochádzať k zaznamenávaniu obrazu, príp. aj zvuku.

3. 6. Rozpracované prípady týkajúce sa spracúvania osobných údajov v zmysle zákona č. 52/1998 Z. z.

3. 6. 1. *Slovenská poisťovňa a.s.*

Dňa 11.4.2000 bolo začaté konanie vo veci vykonania kontroly IS Slovenskej poisťovne a.s. Slovenská poisťovňa, a.s. bola požiadaná o vyplnenie inšpekčných listov a boli vyžiadané

niektoré dokumenty dôležité pre komplexné posúdenie typov osobných údajov, ktoré sú v IS spracúvané.

3. 6. 2. *Slovenské združenie zásielkového obchodu – spracúvanie osobných údajov klientov bez ich súhlasu*

Na základe viacerých podnetov dotknutých osôb bolo dňa 22. 5. 2000 pristúpené k prešetreniu spracúvania osobných údajov v IS direkt marketingových firiem, ktoré sú členmi Slovenského združenia zásielkového obchodu. Firmy boli oslovené inšpekčnými listami a bola vykonaná ich analýza. V súčasnosti prebieha fyzická kontrola u prevádzkovateľov týchto informačných systémov.

3. 6. 3. *Asociácia organizácií zdravotne postihnutých občanov SR – poskytovanie zdravotných údajov sociálnym pracovníkom*

Asociácia organizácií zdravotne postihnutých občanov SR sa obrátila listom zo dňa 23. 6. 2000 na útvar inšpekcie so žiadosťou o prešetrenie rozporu ustanovenia § 106, ods. 2, písm. b) a c) zákona č. 195/1998 Z. z. o sociálnej pomoci v znení neskorších predpisov s ustanovením § 16 ods. 9 a § 55 ods. 5 zákona č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov. V podnete sa uvádza, že: „Podľa citovaného zákona o zdravotnej starostlivosti možno poskytovať štátnym orgánom, ktoré posudzujú zdravotný stav na účely sociálneho zabezpečenia údaje zo zdravotnej dokumentácie iba vo forme výpisov a nie celých lekárskeho nálezu a správ o priebehu a vývoji choroby ako je to uvedené v zákone č. 195/1998 o sociálnej pomoci - § 106 písm. c). Uvedené zdravotné údaje môžu byť poskytnuté iba do rúk lekára posudkového tímu.”

Ukazuje sa, že uvedený podnet si bude vyžadovať komplexnú previerku systému, ktorá bude vykonaná v priebehu r. 2001.

3. 6. 4. *Predaj dlhopisu – RM Systém Slovakia*

Dňa 13. 9. 2000 nám bola doručená sťažnosť, týkajúca sa prešetrenia predaja cenného papiera RM Systémom Slovakia a. s. Sťažovateľka cenný papier predala dňa 10. 5. 2000, no do 10. 9. 2000 jej uvedená suma za predaj cenného papiera nebola uhradená. Reklamácia, ktorú sťažovateľka podala dňa 16. 5. 2000, nebola do uvedeného dátumu podávania sťažnosti na prešetrenie ochrany osobných údajov vybavená. V súvislosti s uvedenými faktami sme začali konanie voči RM Systému Slovakia a. s. vo veci zistenia, či nedošlo k zneužitiu osobných údajov sťažovateľky.

3. 7. Priebežné sledovanie stavu ochrany osobných údajov v IS

V súlade s ustanovením § 28 písm. c) zákona č. 52/1998 Z. z. je jednou z hlavných úloh splnomocnenca sledovať priebežne stav ochrany osobných údajov v IS.

V súvislosti so spracúvaním výsledkov pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2001 bol oslovený listom zo dňa 22. 6. 2000 Štatistický úrad SR, ktorý na základe zákona

č. 165/1998 Z. z. o sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2001 vykoná štatistické spracovanie získaných výsledkov. Za bezpečnosť a ochranu osobných údajov zodpovedá prevádzkovateľ, ktorým je v tomto prípade Štatistický úrad SR. V rámci prevencie bolo na tento účel Štatistickému úradu odporúčané prijať primerané technické a organizačné opatrenia a vypracovať v tejto súvislosti komplexný bezpečnostný projekt IS „sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2001“.

Splnomocnenec si návrh bezpečnostného projektu vyžiadal na posúdenie. ŠÚSR prisľúbil, že práce na bezpečnostnom projekte budú ukončené v decembri 2000.

4. Informovanosť verejnosti

Podľa článku 2 písm. d) Štatútu splnomocnenca na ochranu osobných údajov v informačných systémoch splnomocnenec vykonáva okrem úloh stanovených zákonom ďalšie úlohy, a to okrem iného osvetovú, propagačnú a publikačnú činnosť na zvýšenie právneho vedomia dotknutých osôb, prevádzkovateľov informačných systémov a ostatných fyzických osôb v súvislosti s ochranou osobných údajov.

4. 1. Zistenie znalosti občanov o svojich právach pri ochrane osobných údajov

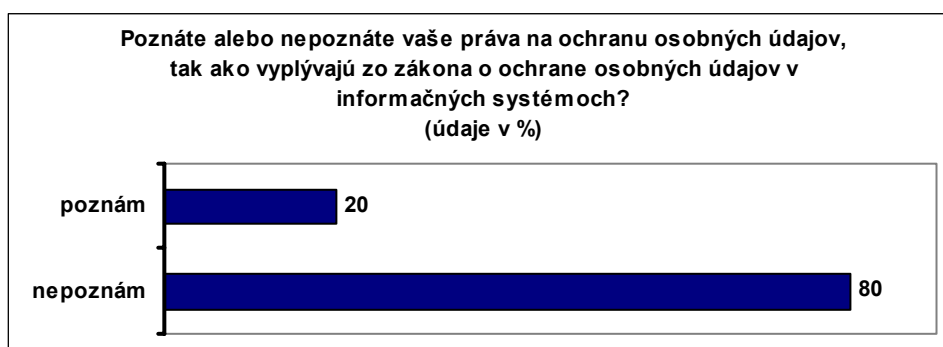
Ak sme chceli zvoliť optimálny postup pre osvetovú, propagačnú a publikačnú činnosť na zvýšenie právneho vedomia občanov v oblasti ochrany osobných údajov, bolo nutné zistiť najprv skutočný stav. Za tým účelom sme požiadali Ústav pre výskum verejnej mienky pri ŠÚ SR o zaradenie ťažiskových otázok do dvoch prieskumov verejnej mienky. V ďalšom texte uvidíme výsledky prieskumov tak, ako boli zverejnené.

a) prvý prieskum

Ústav pre výskum verejnej mienky pri ŠÚ SR uskutočnil v termíne od 16. do 27. októbra 1999 prieskum zameraný na zistenie informovanosti občanov o pripravovanom sčítaní obyvateľov, domov a bytov v roku 2001. Cieľom prieskumu bolo aj zmapovanie vedomostí občanov o ich zákonnej povinnosti poskytnúť v rámci sčítania pravdivé údaje a informovanosť o ich právach na ochranu osobných údajov podľa zákona NR SR č. 52/1998 Z. z.

Výberovú vzorku, ktorá je reprezentatívna v premenných vek, pohlavie, národnosť, vzdelanie, veľkostná skupina obce, kraj, tvorilo 1400 obyvateľov vo veku 18 a viac rokov. Po logickej kontrole kvality práce anketárov bolo na spracovanie zaradených 1257 dotazníkov, čo je 89,9 percent zo všetkých distribuovaných dotazníkov.

Nízka úroveň právneho vedomia sa u oslovených občanov prejavila v odpovediach na otázku, či poznajú svoje zákonné práva na ochranu osobných údajov pre účely informačných systémov. Osem z desiatich respondentov tieto svoje práva nepozná a znalosti deklarovali len dvaja z desiatich.

Najvýraznejšie sa táto neznalosť prejavila predovšetkým u obyvateľov Prešovského kraja (89%), u ľudí so základným vzdelaním (88%), z robotníckych profesií (87%), u nezamestnaných (87%) a u oslovených z miest s 50 tisíc – 100 tisíc obyvateľmi (86%). Naopak, medzi

respondentmi deklarujúcimi, že svoje zákonné právo na ochranu osobných údajov v informačných systémoch poznajú, sú zastúpení najmä vysokoškolsky vzdelaní (46%), ktorí svojím podielom viac ako dvojnásobne prevyšujú celoslovenský priemer. Okrem nich sú to ešte stredoškolsky vzdelaní občania s maturitou (25%), pričom aj tu platí, že so zvyšujúcim sa vzdelaním narastá počet respondentov poznajúcich svoje práva na ochranu osobných údajov. Z pohľadu ďalších sociodemografických znakov majú vyššie znalosti v tomto ohľade aj podnikatelia (33%), profesijná skupina zamestnancov (30%) a občania z vekovej kategórie 30 – 39 ročných (26%). V rámci regiónov sú informovanejší hlavne obyvatelia Bratislavského a Trnavského kraja (zhodne po 26%) a údaje ukazuje tabuľka:

Kraj	Respondent práva na ochranu osobných údajov v informačných systémoch podľa zákona NR SR č. 52/1998 Z. z. (údaje v %)	
	pozná	nepozná
Bratislavský	26	74
Trnavský	26	74
Trenčiansky	19	81
Nitriansky	22	78
Žilinský	19	81
Banskobystrický	22	78
Prešovský	11	98
Košický	19	81
Celoslovenský súbor	20	80

a) druhý prieskum

Ústav pre výskum verejnej mienky ukončil v termíne od 10. marca do 22. marca 2000 prieskum **Poznatky občanov o ochrane osobných údajov v informačných systémoch, názory na konanie predčasných volieb do NR SR a referenda o nich, volebné preferencie a dôvera k politikom na Slovensku**, ktorý bol zameraný na zmapovanie informovanosti občanov o možnosti využívať zákonné práva v prípade, ak majú podozrenie zo zneužitia osobných údajov, spracúvaných v rôznych informačných systémoch. Prieskum tiež zisťoval, či oslovení majú skúsenosti so zneužitím ich osobných údajov, a s využitím svojho práva brániť sa voči tomu v zmysle zákona č. 52/1998 Z. z.

Zákon č. 52/1998 Z. z. je v súlade so základnými dokumentmi, ktoré platia v rámci Európy, a to najmä s Dohovorom RE o ochrane jednotlivca pri automatizovanom spracovaní osobných údajov č. 108 z 28. 1. 1981 a so Smernicou 95/46/EC Európskeho parlamentu a Rady z 24. 10. 1995 o ochrane jednotlivcov pri spracúvaní osobných údajov a voľnom pohybe týchto údajov. Zákon okrem iného ustanovuje aj štátny dozor nad ochranou osobných údajov v informačných systémoch. Súčasťou zákona je aj registrácia informačných systémov, ktoré obsahujú osobné údaje. Registrácia je verejná a každý občan má právo prístupu k tomuto registru, a to na oddelení registrácie informačných systémov ŠÚ SR, alebo cez informačný terminál v Bratislavskej informačnej službe. V blízkej budúcnosti budú mať občania prístup k registru informačných systémov obsahujúcich osobné údaje aj cez internet na webovskej stránke ŠÚ SR.

Terénna fáza výskumu bola realizovaná v dňoch od 10. do 22. marca 2000 školenými externými spolupracovníkmi ÚVVM – anketármi technikou štandardizovaného rozhovoru.

Základný súbor tvorilo 4 023 200 obyvateľov SR vo veku 18 a viac rokov, t.j. 74,60 % z 5 393 382 všetkých obyvateľov SR.

Výberový súbor bol utvorený voľným kvótovým výberom so znáhodnením v poslednom kroku. Kontrolovanými premennými boli: pohlavie, vek, národnosť, vzdelanie, veľkosť bydliska a kraj.

Po zhodnotení úrovne terénnych prác a kontrole jednotlivých dotazníkov bolo na spracovanie odovzdaných 1234 dotazníkov, čo predstavuje 92,02 %-nú návratnosť z plánovaného rozsahu výberovej vzorky n=1341. Jeden respondent „reprezentuje“ 3260 obyvateľov SR zo sledovaného základného súboru populácie SR vo veku 18 a viac rokov.

Skúsenosti občanov so zneužitím osobných údajov

Práva a slobody občanov pri spracúvaní ich osobných údajov sú chránené zákonom. V prieskume sme sa respondentov opýtali, či dospeli k podozreniu, že ich osobné údaje už niekto zneužil. Výsledky zisťovania prezentované v nasledujúcom grafe ukazujú, že viac ako tretina oslovených takéto podozrenie má, viac ako dve pätiny sa domnievajú, že k zneužitiu ich osobných údajov ešte nedošlo a pätina respondentov sa s touto otázkou ešte nezaoberala.

Hlbší pohľad do demografickej štruktúry oslovených občanov ukazuje, že medzi tými, ktorí dospeli k podozreniu o zneužití ich osobných údajov, sa v porovnaní s celoslovenským priemerom vo väčšej miere vyskytovali respondenti vysokoškolsky (50 %) a stredoškolsky vzdelaní s maturitou (44 %), pričom so zvyšujúcim sa vzdelaním rastie počet respondentov deklarujúcich podozrenie o zneužití ich osobných údajov, ako dokumentuje nasledujúca tabuľka:

VZDELANIE	Podozrenie respondentov, že ich osobné údaje niekto zneužil (údaje v %)		
	áno	nie	nevažoval ešte o tom
základné	27	50	23
stredné bez maturity	31	44	25
stredoškolské s maturitou	44	40	16
vysokoškolské	51	37	12
celoslovenský priemer	36	43	21

K ďalším z respondentov, ktorí sa nadpriemerne viac zmienili o svojom podozrení o zneužití ich osobných údajov, patria aj oslovení z vekovej kategórie štyridsiatnikov (46 %), ďalej z väčších aglomerácií s počtom viac ako 100 tisíc obyvateľov (44 %) a občania z Bratislavského (46 %) a Trenčianskeho (42 %) kraja. Nasledujúca tabuľka podrobnejšie ilustruje štruktúru odpovedí respondentov v jednotlivých regiónoch.

KRAJ	Podozrenie respondentov, že ich osobné údaje niekto zneužil (údaje v %)		
	áno	nie	neuvažoval ešte o tom
Bratislavský	46	32	22
Trnavský	30	46	24
Trenčiansky	42	41	17
Nitriansky	40	41	19
Žilinský	30	54	16
Banskobystrický	39	42	19
Prešovský	22	48	30
Košický	36	44	20
celoslovenský priemer	36	43	21

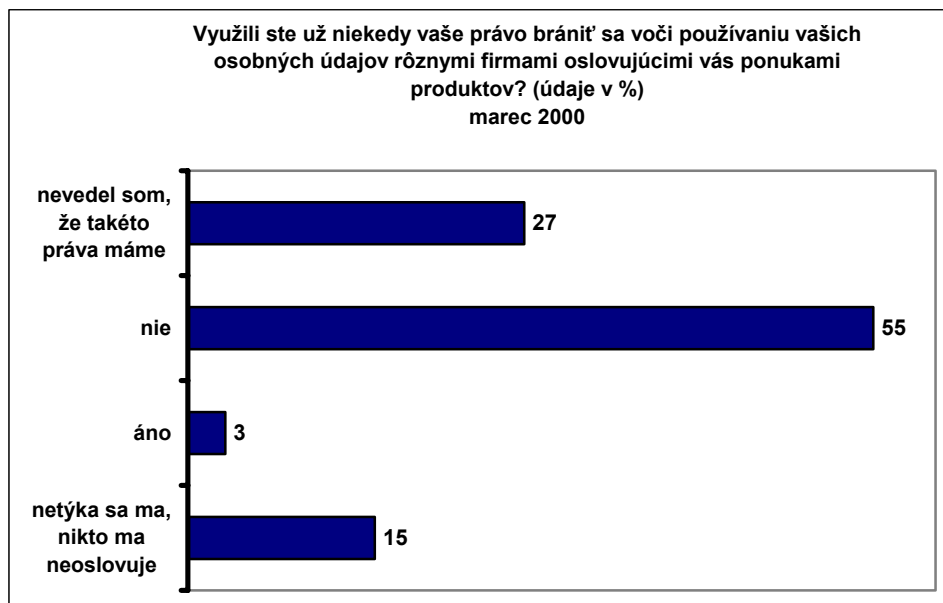
Z tabuľky ďalej vyplýva, že v rámci regionálnej štruktúry občania Prešovského, Žilinského a Trnavského kraja sa v štatisticky menšej miere zmienili o svojom podozrení zo zneužívania ich osobných údajov. Oslovení z Prešovského kraja zároveň vyššou mierou deklarovali, že o tejto možnosti ešte neuvažovali.

Využitie práva občanov brániť sa voči firmám spracúvajúcim ich osobné údaje na účely ponuky produktov

V posledných rokoch sa občania stretávajú s tým, že rôzne firmy ich oslovujú ponukou svojich produktov aj napriek tomu, že občania týmto firmám nikdy svoju adresu alebo iné osobné údaje priamo neposkytnú. Voči takémuto postupu firiem má občan zákonné právo brániť sa. V prieskume sme mapovali, či občania toto svoje právo poznajú a či ho aj niekedy využili. Ako vyplýva z odpovedí respondentov uvedených v nasledujúcom grafe, ich právne vedomie je v tejto oblasti nízke. Dokumentujú to približne traja z desiatich oslovených, ktorí uviedli, že o tomto svojom práve nevedeli. Viac ako polovica respondentov právo brániť sa voči firmám spracúvajúcim ich osobné údaje za účelom ponuky rôznych produktov, nevyužila.

Prepočítaním odpovedí respondentov po vylúčení podielu tých, ktorých sa predmetná otázka netýka, t.j. žiadne firmy ich ponukami neoslovujú (15 %), sa podiel opýtaných, ktorí svoje právo brániť sa nevyužili, zvýšil na 64 %, tých, ktorí ho využili na 4 %, a tých, ktorí nevedeli o svojom zákonnom práve, na 32 %.

Vyššou mierou nepoznania možnosti využiť zákonné právo brániť sa voči zneužívaniu svojich osobných údajov firmami, ponúkajúcimi adresne rôzne produkty, sa vyznačujú najmä respondenti z miest od 50 tisíc do 100 tisíc obyvateľov (35 %) a z vekovej skupiny 25-29 ročných (32 %). Medzi oslovenými, deklarujúcimi že nevedeli o svojom práve brániť sa v prípade podozrenia zo zneužívania ich osobných údajov, tvoria z pohľadu vzdelania najnižší podiel v porovnaní s celoslovenským priemerom vysokoškolsky vzdelaní respondenti (15 %, čo je o 12 bodov pod priemer SR). Odpovede respondentov z ostatných vzdelanostných kategórií sa pohybovali na úrovni celoslovenského priemeru.

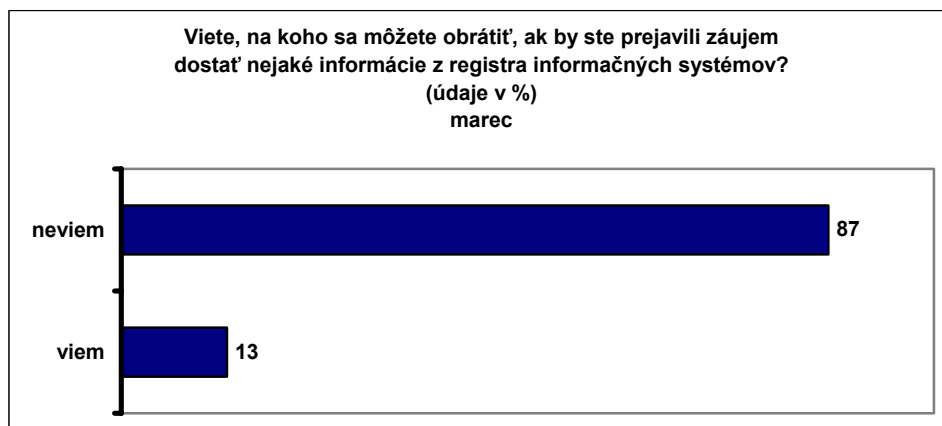
VZDELANIE	áno	nie	nevedel som, že takéto právo mám	netýka sa, nikto ich neoslovuje
základné	2	51	27	20
stredné bez maturity	4	51	29	16
stredoškolské s maturitou	3	58	29	10
vysokoškolské	4	70	15	11
celoslovenský priemer	3	55	27	15

Pri ostatných sledovaných sociodemografických znakoch sa nevyskytli výraznejšie odchýlky odpovedí respondentov od celoslovenského priemeru, s výnimkou mierne zvýšeného podielu respondentov v Nitrianskom kraji, ktorí sa zmienili, že nevedeli o svojom práve brániť sa voči firmám spracúvajúcim ich osobné údaje za účelom ponuky rôznych produktov (32 %).

Vedomosti občanov o tom, kto môže poskytnúť informácie z registra informačných systémov obsahujúcich aj osobné údaje

Podľa zákona č. 52/1998 Z. z. podliehajú niektoré informačné systémy obsahujúce osobné údaje registrácii, ktorá je verejná. Ak občan prejaví záujem dostať nejaké informácie z tohto registra, môže sa obrátiť na oddelenie registrácie informačných systémov ŠÚ SR. Jedným

z cieľov prieskumu bolo aj zistiť, či občania vedia, na koho sa môžu obrátiť, ak by chceli získať informácie z tohto verejne prístupného registra informačných systémov. Podľa odpovedí respondentov, zobrazených v nasledujúcom grafe, viac ako štyri pätiny opýtaných nevedia, kto im môže požadované informácie z registra informačných systémov sprístupniť. Poznatky z tejto oblasti deklarovala viac ako desatina respondentov.

Medzi respondentmi, ktorí sa zmienili, že vedia, na koho sa majú obrátiť v prípade záujmu o nejaké informácie z registra informačných systémov, dominovali najmä respondenti s vysokoškolským vzdelaním (24 %), pričom z pohľadu vzdelania platí, že čím vyššie vzdelanie, tým vyšší podiel respondentov, ktorí tento subjekt poznajú. Údaje sú znázornené v nasledujúcej tabuľke:

VEKOVÁ SKUPINA	Respondent o tom, kto poskytuje informácie z registra informačných systémov: (údaje v %)	
	vie	nevie
18-24	16	84
25-29	18	82
30-39	9	91
40-49	14	86
50-59	15	85
60-64	8	92
65 a viac	8	92
celoslovenský priemer	13	87

Z regionálneho pohľadu, ako vyplýva z nasledujúcej tabuľky, sú to obyvatelia Nitrianskeho a Trnavského kraja, ktorí vyššou mierou, ako celoslovenský priemer, deklarovali, že vedia, kto im môže poskytnúť údaje z niektorých informačných systémov (19 % a 18 %). Najnižšou mierou poznatkov sa v tomto zmysle vyznačujú oslovení zo Žilinského (8 %) a Trenčianskeho (9 %) kraja. Regionálne rozloženie odpovedí respondentov prezentuje tabuľka:

Respondent o tom, kto poskytuje informácie z registra informačných systémov: (údaje v %)		
KRAJ	vie	nevie
Bratislavský	15	85
Trnavský	18	82
Trenčiansky	9	91
Nitriansky	19	81
Žilinský	8	92
Banskobystrický	13	87
Prešovský	10	90
Košický	12	88
celoslovenský priemer	13	87

Respondent o tom, kto poskytuje informácie z registra informačných systémov: (údaje v %)		
VZDELANIE	vie	nevie
základné	8	92
stredné bez maturity	13	87
stredoškolské s maturitou	14	86
vysokoškolské	24	76
celoslovenský priemer	13	87

K ďalším skupinám respondentov, ktorí sa nadpriemerne viac zmienili o tom, že vedia, na koho sa majú obrátiť v prípade záujmu o získanie informácie z registra informačných systémov, patria podnikatelia (21 %) a občania hlásiaci sa k maďarskej národnosti (22 %). Miera vedomostí v predmetnej oblasti sa u občanov slovenskej národnosti pohybovala tesne pod úrovňou celoslovenského priemeru (11 %). Pohľad na odpovede respondentov cez optiku ich vekovej štruktúry ukazuje, že nadpriemerne viac tých, ktorí sa vyjadrili kladne na otázku, či vedia, na koho sa majú obrátiť, ak chcú dostať nejaké informácie z registra informačných systémov, je medzi 25-29 ročnými. Najmenej, v porovnaní s celoslovenským priemerom, sú v tomto smere zorientovaní občania starší ako 60 roční a súčasní tridsiatnici.

Na tomto mieste by sme chceli poďakovať ÚVVM pri ŠÚ SR za bezodplatne vykonané prieskumy, ktoré sú cennými informáciami pre stanovovanie našich akcií na zvýšenie informovanosti verejnosti.

4. 2. Akcie splnomocnenca na zvýšenie právneho vedomia občanov o ochrane osobných údajov

Na základe uvedených zistení sme sa rozhodli vykonať viaceré aktivity k zvýšeniu znalostí občanov o ochrane osobných údajov. Medzi tie najdôležitejšie patria:

- a) vypracovanie propagačného materiálu (letáku) o právach občanov na ochranu osobných údajov
- b) vypracovanie propagačného materiálu (letáku) o povinnostiach prevádzkovateľov pri ochrane osobných údajov
- c) pravidelná medializácia o práci splnomocnenca a útvaru inšpekcie ochrany osobných údajov
- d) zverejňovanie informácií prostredníctvom internetu

Propagačné materiály boli k dátumu písania tejto správy vypracované a v súčasnosti sa nachádzajú v tlači. Náklad je pre občanov 10 000 kusov a pre prevádzkovateľov 5 000 kusov. Budú distribuované po celom území SR tak, aby boli občanom voľne prístupné.

V oblasti poskytovania informácií prostredníctvom tlačенých médií sme publikovali viac ako 20 príspevkov o ochrane osobných údajov (SME, NOVÝ ČAS, HOSPODÁRSKE NOVINY, TREND, NOVÝ DEŇ, STRATEGIE, PARLAMENTNÝ KURIÉR, PRÁCA, VEREJNÁ SPRÁVA atď.)

Čo sa týka elektronických médií, boli poskytnuté rozhovory a účasť v reláciách (SRo, TWIST, MARKÍZA, LUNA).

Od februára 2000 je prostredníctvom internetu prístupná webová stránka www.dataprotection.gov.sk, na ktorej je možné získať základné informácie o ochrane osobných údajov. V blízkej budúcnosti (do konca roka 2000) bude táto stránka aktualizovaná tak, aby obsahovala všetky informácie v graficky prítlačivej verzii.

Vo februári 2000 bola usporiadaná tlačová beseda, na ktorej sme prezentovali plán činnosti splnomocnenca na ochranu osobných údajov na rok 2000 a informovali o všetkých rozpracovaných podnetoch na porušenie ochrany osobných údajov.

Informovaniu verejnosti budeme aj naďalej venovať veľkú pozornosť.

5. Medzinárodné aktivity

Na základe čl. 2 písm. e) Štatútu splnomocnenca na ochranu osobných údajov v informačných systémoch splnomocnenec zabezpečuje medzinárodnú spoluprácu s obdobnými orgánmi štátneho dozoru v zahraničí. Ide napr. o poradenskú činnosť, výmenu skúseností so zahraničnými expertmi v oblasti ochrany osobných údajov, účasť na bilaterálnych a multilaterálnych screeningoch a spolupráca v rámci Projektovej skupiny pri Rade Európy.

5. 1. Podpis a ratifikácia Dohovoru č. 108

Vláda SR na svojom zasadnutí dňa 19. 1. 2000 súhlasila s podpisom a ratifikáciou Dohovoru Rady Európy č. 108 a Dodatkov k Dohovoru o ochrane jednotlivca pri automatizovanom spracovaní osobných údajov (ďalej len Dodatok). Text Dohovoru bol spísaný 28. januára 1981 v Štrasburgu a Dodatok bol podpísaný 15. júna 1999. Dohovor a Dodatok sú otvorenými dokumentmi a môžu ich podpísať členské štáty Rady Európy. Doteraz podpísalo Dohovor 30 štátov vrátane Slovenskej republiky. Pre členský štát, ktorý sa zaviazal, že sa bude riadiť týmto Dohovorom a Dodatkom, nadobudne Dohovor platnosť prvý deň mesiaca nasledujúceho po uplynutí troch mesiacov od dátumu uloženia ratifikačnej listiny. Ustanovenia Dohovoru a Dodatku sú v súlade s normami medzinárodného práva a so záväzkami Slovenskej republiky vyplývajúcimi z iných medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Dňa 19. 1. 2000 vláda SR odsúhlasila prístupenie k Dohovoru č. 108 a dňa 14. 4. 2000 bol za Slovenskú republiku podpísaný Dohovor RE č. 108 podpredsedom vlády SR pre ľudské a menšinové práva a regionálny rozvoj pánom Pálom Csákyom na základe splnomocnenia prezidenta SR. Akt podpisu Dohovoru sa konal v Štrasburgu za prítomnosti generálneho sekretára RE a slovenského splnomocnenca na ochranu osobných údajov.

Dňa 20. júna 2000 NR SR vyslovila súhlas s ratifikáciou Dohovoru č. 108. Prezident SR podpísal 13. septembra 2000 ratifikačnú listinu a táto bola uložená na sekretariáte RE. Podľa článku 3 Dohovor nadobudne účinnosť 1. januára 2001. Na tomto mieste si dovoľujeme uviesť, že SR z krajín, ktoré doposiaľ ratifikovali Dohovor č. 108, zvládla, čo sa týka časového hľadiska od podpisu Dohovoru k jeho ratifikácii tento proces najrýchlejšie.

Problémom, ktorý s nadobudnutím účinnosti Dohovoru vznikol, je požiadavka rozšírenia kontrolných kompetencií štátneho dozoru na informačné systémy, prevádzkované policajným zborom SR. Zákon č. 171/1993 Z. z. o policajnom zbore v znení neskorších zmien totiž svojím § 69 ods. 5 generálne obmedzuje aplikáciu zákona č. 52/1998 Z. z. na informačné systémy, prevádzkované policajným zborom. Po viacerých rokovaníach so zástupcami MV SR a aj pod vplyvom správy expertnej misie Phare, vedenej p. senátorom Alexom Türkcom, došlo k dohode, písomne potvrdenej ministrom vnútra SR, že MV SR pripraví novelizáciu zákona č. 171/1993 Z. z. tak, aby uvedené ustanovenie bolo vypustené. Po nadobudnutí účinnosti tejto novely rozšíria sa kontrolné kompetencie štátneho dozoru nad ochranou osobných údajov aj na policajné informačné systémy tak, ako to vyplýva z Dohovoru.

5. 2. Spolupráca s RE a členstvo v konzultatívnom výbore

Na základe článku 18 Dohovoru č. 108 sa pre oblasť ochrany osobných údajov ustanovuje konzultatívny výbor RE, do ktorého každá strana vymenuje jedného člena a jeho zástupcu. Text

Dohovoru umožňuje ktorémukoľvek členskému štátu RE, ktorý nie je stranou tohto Dohovoru, vysielat' do konzultatívneho výboru pozorovateľa. Slovenská republika túto možnosť využila už v r. 1999 a zúčastnila sa na zasadnutí konzultatívneho výboru. Zasadnutia majú pracovný charakter a okrem prednesenia národných správ o stave ochrany osobných údajov sa v tomto výbore pripravujú texty Odporúčani RE pre jednotlivé vecné oblasti. V októbri 2000, teda už po ratifikácii Dohovoru č. 108, sa v SR v dňoch 9. – 13. októbra 2000 zúčastnila taktiež zasadnutia konzultatívneho výboru RE v Štrasburgu, kde predložila krátku súhrnnú Správu o stave ochrany osobných údajov v Slovenskej republike. Pre jej výstižnosť ju v plnom znení uvádzame v ďalšom texte:

Správa o stave ochrany osobných údajov pre RE

Úvod: správa zahŕňa popis základných aktivít splnomocnenca na ochranu osobných údajov a Útvaru inšpekcie ochrany osobných údajov za obdobie od októbra 1999 do októbra 2000. Správa je vypracovaná za účelom podania informácie na plenárnom zasadnutí CJ-PD v Štrasburgu v dňoch 9. – 13. 10. 2000.

Na základe § 39 ods. 2 zákona č. 52/1998 Z. z. o ochrane osobných údajov v informačných systémoch splnomocnenec na ochranu osobných údajov vypracoval štatút, ktorý upravuje podrobnosti o postavení splnomocnenca, a tento predložil na prerokovanie vláde SR. Vláda SR štatút splnomocnenca dňa 6. 10. 1999 svojím uznesením č. 873/1999 schválila. Súčasne so štatútom vláda SR schválila aj organizačnú štruktúru Útvaru inšpekcie ochrany osobných údajov a finančné prostriedky na zabezpečenie činnosti v roku 1999. Termín 6. 10. 1999 možno považovať za začiatok plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona.

Organizačná štruktúra útvaru inšpekcie ochrany osobných údajov zahŕňa okrem splnomocnenca 11 pracovníkov v členení: 5 právnikov, 4 informatici, 1 vedúci kancelárie splnomocnenca, 1 sekretárka. Pracovníci sú v pracovnoprávnom vzťahu k Úradu vlády SR. Okrem týchto pracujú v oblasti ochrany osobných údajov ešte 4 pracovníci v oddelení registrácie informačných systémov, ktorí sú v pracovnoprávnom vzťahu k Štatistickému úradu SR. Spolu teda je pre túto oblasť vyčlenených 16 pracovníkov. V súčasnosti je skutočne v Útvare inšpekcie ochrany osobných údajov 8 pracovníkov a v oddelení registrácie 3 pracovníci. V najbližšej dobe sa počíta s doplnením pracovníkov na plánovaný stav.

Rozpočet finančných prostriedkov na rok 2000 bol v požadovanom rozsahu schválený. Okrem bežných prevádzkových nákladov sa koncom roka 1999 a v priebehu roka 2000 Útvar inšpekcie vybavil základnou výpočtovou technikou, ukončujú sa práce na inštalácii počítačovej siete a vnútornom informačnom systéme Útvaru inšpekcie.

Výkon úloh ochrany osobných údajov, vyplývajúcich zo zákona 52/1998 Z. z.

Pri tejto činnosti splnomocnenec a Útvar inšpekcie riešili:

a) rozhodovanie v pochybnostiach o registrácii informačných systémov.

Počas plnenia tejto úlohy bolo vykonaných niekoľko desiatok konzultácií pre prevádzkovateľov informačných systémov, ktorí mali pochybnosti, či nimi prevádzkovaný systém sa registruje alebo nie. Okrem konzultácií bolo vykonaných aj 8 rozhodnutí.

b) vykonávanie predbežnej kontroly informačných systémov, prihlásených na registráciu. Bolo prekontrolovaných viac ako 139 systémov, ktoré sú v súčasnosti zaregistrované. Tu treba spomenúť, že register informačných systémov je verejne prístupný aj formou informačného kiosku (terminál s dotykovou obrazovkou), ktorý je občanom prístupný na verejnom mieste. Ukazuje sa, že takýto progresívny experiment bude vhodné rozšíriť aj do ďalších miest v Slovenskej republike.

c) priebežné sledovanie stavu ochrany osobných údajov.

Bolo vykonaných 7 kontrol informačných systémov a 4 sú v súčasnosti rozpracované. Po kontrolách bolo prevádzkovateľom uložené odstrániť zistené nedostatky a boli im odporúčané ďalšie opatrenia na zlepšenie ochrany osobných údajov. Na tomto mieste považujeme za vhodné uviesť, že sme prostredníctvom renomovanej agentúry, špecializovanej na prieskum verejnej mienky, zisťovali znalosť občanov o ochrane osobných údajov. Výsledkom je zistenie, že približne 80% slovenských občanov nemá vedomosť o svojich zákonných právach na ochranu osobných údajov.

d) odporúčanie opatrení prevádzkovateľom na zabezpečenie ochrany osobných údajov.

V tejto úlohe nebola dostatočne využívaná možnosť odporúčať prevádzkovateľom nasadzovanie progresívnych softverových a hardverových nástrojov na ochranu osobných údajov. Toto je zapríčinené nedostatočnou personálnou kapacitou Útvaru inšpekcie a je to aj následkom nižších praktických a teoretických znalostí a skúseností pracovníkov.

e) kontrola spracúvania osobných údajov.

Táto činnosť bola popísaná už v bode c). Treba dodať, že kontroly boli vykonané vo väčšine prípadov na základe podnetov uverejnených v elektronických alebo tlačенých médiách.

f) na požiadanie prevádzkovateľa rozhoduje v prípade pochybností pri poskytovaní osobných údajov do zahraničia.

V tejto oblasti boli poskytnuté 2 konzultácie, týkajúce sa informačných systémov bánk a poisťovní. Okrem konzultácií sme riešili aj cezhraničný tok osobných údajov v 2 kontrolovaných systémoch. Išlo o spracovanie osobných údajov slovenských občanov v Českej republike a opačne.

g) prijíma a vybavuje sťažnosti týkajúce sa porušenia ochrany osobných údajov v informačných systémoch.

Ako sme už spomenuli, nezastupiteľnú úlohu pri odhaľovaní porušenia povinností ochrany osobných údajov vykonávajú médiá. Tieto upozornili na väčšinu prípadov, ktoré sme následne preverovali. Na strane druhej sme prostredníctvom médií (publikovaním článkov o ochrane osobných údajov) dvíhali právne vedomie občanov v tejto oblasti. Možno konštatovať, že úmerne s medializáciou nám stúpala aj počet sťažností občanov na podozrenie z porušenia ochrany osobných údajov.

h) pri podozrení z porušenia povinností uložených zákonom môže predvolať prevádzkovateľa s cieľom podať vysvetlenie.

Pri plnení úloh popísaných v bodoch c) a e) boli prevádzkovatelia predvolávaní splnomocnencom a následne podávali vysvetlenia. Na tomto mieste možno konštatovať, že autorita splnomocnenca a Útvaru inšpekcie ochrany osobných údajov je dostatočná a nevyskytol sa ani jeden prípad odmietnutia.

i) podávanie oznámenia orgánom činným v trestnom konaní.

Za popisované obdobie sa nevyskytol ani jeden prípad porušenia povinnosti, ktorý by mohol byť kvalifikovaný ako trestný čin. Z toho dôvodu nebolo podané oznámenie orgánom činným v trestnom konaní.

j) dávanie podnetov pri zistení porušení povinností uvedených v zákone.

V jednom prípade bol podaný podnet na uloženie peňažnej pokuty vo výške 100 000 Sk. Pokuta bola prevádzkovateľovi uložená.

k) podiel na príprave všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti ochrany osobných údajov.

Pri tejto činnosti možno konštatovať, že máme dobrú spoluprácu s parlamentným výborom pre ľudské práva a menšiny NR SR. Tento nám pravidelne zasiela návrhy zákonov, ku ktorým zaujímame stanovisko z pohľadu zabezpečenia ochrany osobných údajov a následne prostredníctvom poslancov z tohto výboru sú naše stanoviská prerokúvané v parlamente. V uvádzanom období sme pripomienkovali viac ako 10 návrhov zákonov a naše pripomienky boli akceptované. Dobrá je aj spolupráca s inými rezortmi, ktoré predkladajú návrhy zákonov na rokovanie vlády SR.

l) splnomocnenec riadi činnosť Útvaru inšpekcie.

V tejto činnosti sa závažné problémy nevyskytli. Treba však uviesť, že vzhľadom na profesijné zameranie pracovníkov Útvaru inšpekcie ochrany osobných údajov (právnicki a informatici), a možnosti odmeňovania týchto pracovníkov v štátnej správe v rámci zákona je veľký rozdiel medzi privátnym sektorom a štátnou správou v prospech privátneho sektora. Z toho dôvodu sa aj nedarí zabezpečiť plný počet kvalifikovaných pracovníkov pre Útvar inšpekcie ochrany osobných údajov.

m) predkladá vláde SR a NR SR správu o stave ochrany osobných údajov v informačných systémoch.

V súčasnom období sa ukončujú práce na písaní správy. Táto bude popisovať ročnú činnosť v oblasti ochrany osobných údajov a v novembri 2000 bude predložená vláde SR. Po jej prerokovaní vládou SR bude správa následne postúpená pravdepodobne v novembri 2000 do NR SR.

Medzinárodné aktivity.

Najdôležitejšou úlohou v tejto oblasti bola činnosť smerujúca k podpisu a ratifikácii Dohovoru 108 Slovenskou republikou. Výhodou pri tomto procese však určite bolo, že platný zákon č. 52/1998 Z. z. o ochrane osobných údajov v informačných systémoch je úplne kompatibilný s Dohovorom 108. V tejto činnosti bolo potrebné zabezpečiť súhlas vlády SR s podpisom Dohovoru. Pripravený materiál vláda SR 19. 1. 2000 schválila. Dohovor za SR podpísal v Štrasburgu podpredseda vlády SR Pál Csáky 14. 4. 2000. Na akte podpisu bol prítomný aj splnomocnenec na ochranu osobných údajov. Bez ďalších prieťahov bol pripravený materiál pre NR SR na vyslovenie súhlasu s ratifikáciou Dohovoru. NR SR dňa 20. 6. 2000 vyslovila súhlas s ratifikáciou a 13. 9. 2000 bol Dohovor prezidentom SR ratifikovaný. Rýchlosť, akou sa tento akt udial, svedčí o zodpovednom prístupe všetkých participujúcich štátnych orgánov SR v tejto oblasti. Použijúc športovú terminológiu možno konštatovať, že SR sa umiestnila v rámci krajín RE na poprednom mieste čo sa týka času medzi podpisom Dohovoru a jeho ratifikáciou.

Ďalšou medzinárodnou aktivitou bola spolupráca s expertnou misiou francúzskej delegácie vedenej pánom Alexom Türkom, senátorom severného departementu a členom CNIL. Misia bola vykonaná 21. – 25. 2. 2000 a 15. – 18. 5. 2000, a jej predmetom bolo posúdenie stavu ochrany osobných údajov vo vzťahu k možnosti SR pristúpiť k Schengenu. V správe z vykonanej misie sa uvádzajú aj námety na vylepšenie zákona o ochrane osobných údajov, ktoré budú pri príprave novely zákona akceptované.

V rámci zosúladovania práva SR s právom EÚ sa pracovníci Útvoru inšpekcie ochrany osobných údajov pravidelne zúčastňujú bilaterálnych a multilaterálnych screeningov za jednotlivé oblasti a EK sú pravidelne poskytované správy o progrese za ochranu osobných údajov v SR.

Dobrá bilaterálna spolupráca existuje medzi Slovenskom a Bavorskom, ktorá sa uskutočňuje v rámci medzivládnej dohody.

Na tomto mieste treba poďakovať aj za pomoc, poskytnutú v predchádzajúcom období, menovite Rakúsku, Maďarsku, Anglicku, Portugalsku, Francúzsku, a v rámci Nemecka – Bavorsku a Berlínu. Ochrancovia osobných údajov nám pomohli pri zavádzaní ochrany osobných údajov v SR.

Na záver si dovoľujeme poďakovať aj menovite p. Tsovilisovi z RE v Štrasburgu.

*Ing. Pavol Husár
splnomocnenec
na ochranu osobných údajov*

---

5. 3. Expertná misia Phare

V rámci „programu PHARE“ bola vykonaná na Slovensku v termínoch 21.2. – 25. 2. 2000 a 15. 5. – 18. 5. 2000 expertízna misia francúzsskou delegáciou, vedenou pánom Alexom Türkom, senátorom severného departmentu, členom Národnej komisie informatiky a slobôd (CNIL).

Účelom tejto misie bolo pristúpiť k vyhodnoteniu situácie v Slovenskej republike v oblasti ochrany osobných údajov a v prípade záujmu formulovať návrhy, aby Slovenská republika odo dňa prijatia do Európskej Únie mohla aplikovať dispozície týkajúce sa Schengenu. Od platnosti Amsterdamskej zmluvy a protokolu pripojeného k Zmluve zahrňujúceho „acquis Schengen“, dispozície Výkonnej dohody schengenského dohovoru závisia od komunitárneho práva. Podľa znenia týchto dispozícií, aplikácia Výkonnej dohody v štáte je podmienená prijatím príslušného zákona na ochranu osobných údajov týmto štátom (zákon č. 52/1998 Z. z. o ochrane osobných údajov v informačných systémoch, ktorý nadobudol účinnosť dňa 1. marca 1998) a zavedením národného nezávislého kontrolného orgánu, kompetentného v tejto oblasti (splnomocnenec na ochranu osobných údajov).

Úlohou misie expertov bolo zhodnotiť, či Slovenská republika plní podmienky uložené Výkonnou zmluvou Schengenskej dohody a následne Európskou Úniou.

Delegácia sa zamerala na analýzu zákonov, ktoré sa dotýkajú predmetu misie týchto expertov. Delegácia vypracovala správu, ktorá zahŕňa konzultácie s expertmi (zástupcami) z rôznych pracovných postov v Slovenskej republike. Druhú časť správy tvorili návrhy, ktoré by mali pomôcť Slovenskej republike pri zavádzaní princípov a prostriedkov potrebných na začlenenie sa do Európskej Únie v dobrých podmienkach. Predovšetkým ide o vypracovanie legislatívnych a reglementárnych noriem, zaviesť skutočnú „pedagogiku ochrany údajov“ založenú na vzdelávacích činnostiach tým spôsobom, aby princípy boli distribuované čo najširšiemu okoliu vrátane súkromného sektora.

Správa expertnej misie okrem iného aj naznačila námety na vylepšenie zákona č. 52/1998 Z. z., ktoré sú uvedené v časti 7. tejto správy. Zároveň vytvorila priestor na diskusiu a následné rozšírenie kontrolných kompetencií štátneho dozoru nad ochranou osobných údajov aj na informačné systémy prevádzkované policajným zborom.

5. 4. Bilaterálne stretnutia

Dňa 17. 4. 2000 pán Odilo von Guntern, konfederálny splnomocnenec na ochranu osobných údajov vo Švajčiarsku, prijal splnomocnenca na ochranu osobných údajov v informačných systémoch v Slovenskej republike. Stretnutie sa konalo v Berne a účelom stretnutia bola vzájomná výmena informácií týkajúcich sa ochrany osobných údajov v Slovenskej republike a Švajčiarsku. Počas rokovaní so splnomocnencom a jeho zástupcom pánom Jean-Philippe Walterom a Marcom Buntschu, pracovníkom švajčiarskeho útvaru inšpekcie boli slovenskému splnomocnencovi poskytnuté podrobné informácie o aktivitách federálneho útvaru inšpekcie ochrany osobných údajov ako aj o činnosti kantonálnych švajčiarskych splnomocnencov. Švajčiarsky splnomocnenec a jeho zástupca prejavili záujem o ďalšiu spoluprácu aj formou osobnej návštevy Slovenskej republiky.

Nadviazali sme aj prvé kontakty s českým predsedom Úradu na ochranu osobných údajov pánom Karlom Neuwirtom, ktorého návšteva v SR Sa pripravuje na november 2000.

Česká republika prijala nový zákon o ochrane osobných údajov a tento je účinný od 1. júna 2000. Dozor nad ochranou osobných údajov vykonáva novovytvorený ústredný orgán štátnej správy – Úrad na ochranu osobných údajov, na čele ktorého je predseda menovaný na návrh senátu prezidentom. Okrem predsedu je prezidentom menovaných aj ďalších 8 inšpektorov. Takéto kreovanie vedenia úradu zabezpečuje jeho úplnú nezávislosť od výkonnej moci.

6. Finančné zabezpečenie

6.1. Rozpočet na ochranu osobných údajov

Náklady na výkon úloh splnomocnenca sa uhrádzajú z prostriedkov štátneho rozpočtu. Návrh rozpočtu na plnenie úloh splnomocnenca sa predkladá ako súčasť rozpočtovej kapitoly ÚV SR. Schválený rozpočet výdavkov na plnenie úloh splnomocnenca a útvaru inšpekcie je účelovo určený v rámci rozpočtu ÚV SR zákonom o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok a môže ho meniť iba NR SR (ods. 2 § 27 cit. zákona).

Z rozpočtových výdavkov určených na plnenie úloh splnomocnenca a útvaru inšpekcie sa hradia:

- a) bežné výdavky a kapitálové výdavky,
- b) nevyhnutné výdavky na tovary a ďalšie služby a kapitálové výdavky na výkon splnomocnenca a útvaru inšpekcie,
- c) výdavky na mzdy, platy a služobné príjmy splnomocnenca a zamestnancov útvaru inšpekcie a ostatné osobné vyrovnania,
- d) poisťné a príspevok zamestnávateľa do poisťovní a Národného úradu práce.

Sledovanie čerpania výdavkov súvisiacich s činnosťou splnomocnenca a inšpekcie zabezpečuje Úrad vlády SR prostredníctvom analytickej účtovnej evidencie. Dispozičné právo na čerpanie rozpočtových prostriedkov má splnomocnenec a ním určení zamestnanci inšpekcie.

O čerpaní rozpočtových výdavkov účelovo určených na zabezpečenie plnenia úloh splnomocnenca a inšpekcie poskytuje Úrad vlády SR raz mesačne splnomocnencovi prehľad.

6. 1. 1. Rozpočet v r. 1999

Na zabezpečenie finančného krytia výdavkov súvisiacich s plnením úloh štátneho dozoru nad ochranou osobných údajov v informačných systémov boli na rok 1999, po schválení Štatútu splnomocnenca 6. 10. 1999, ktorého súčasťou bol aj návrh rozpočtu štátneho dozoru nad ochranou osobných údajov, uvoľnené z prostriedkov štátneho rozpočtu finančné prostriedky vo výške 1 660 000,-Sk; z toho:

- bežné výdavky vo výške 70 tis. Sk
- kapitálové výdavky vo výške 1 590 tis. Sk

Tabuľka č. 1

Položka	Jednorazové zriaďovacie výdavky
I.600 – Bežné výdavky	1 320 000,-
A.610 – Mzdy, platy a ostatné osobné vyrovnania	906 000,- ^{1/}
B.620 – Poisťné a príspevok zamestnáv. do poisťovní a NÚP	344 000,- ^{1/}
C.630 – Tovary a ďalšie služby v tom:	70 000,-
C.1.631 – Cestovné výdavky	-

C.1.632 – Energie, voda a komunikácie	-
C.3.633 – Materiál a dodávky	-
C.4.634 - Dopravné	70 000,-
634 01 – Palivo	20 000,-
634 08 – Poistenie vozidiel zákonné	15 000,-
634 09 – Poistenie vozidiel havarijné	35 000,-
C.5.635 – Rutinná a štandardná údržba	-
C.6.636 – Nájomné za prenájom	-
C.7.637 – Ostatné tovary a služby	-
I.700 – Kapitálové výdavky	1,590 000,-
A.710 – Obstarávanie kapitálových aktív	
v tom:	1,590 000,-
A.1.711 – Nákup pozemkov a nehmotných aktív	
v tom:	250 000,-
711 03 – Nákup softvéru	250 000,-
A.2.713 – Nákup nábytku a kancelárskeho zariadenia	
v tom:	540 000,-
713 21 – Kopírovacích strojov	80 000,-
713 23 – Faxov, odkazovačov záznamníkov	60 000,-
713 24 – Osobných počítačov, mikropočítačov	400 000,-
A.3.714 – Nákup dopravných prostriedkov všetkých druhov	
v tom:	800 000,-
714 02 - Osobný automobil nad 2000 cm ³	800 000,-

Výdavky spolu	2,910 000,-^{2/}
v tom:	
bežné výdavky spolu	1,320 000,-
kapitálové výdavky	1,590 000,-

1/ Finančné prostriedky, ktoré boli delimitované z rozpočtu ŠÚ SR do rozpočtu ÚV SR.

2/ Zo sumy 2,910 000,- Sk je čiastka 1,250 000,- Sk delimitovaná z rozpočtu ŠÚ SR do rozpočtu ÚV SR.

Potreba jednorazových zriaďovacích výdavkov bola na rok 1999 vo výške 1,660 000,- Sk.

Finančné prostriedky na mzdy, platy, služobné príjmy a OOV boli v rokoch 1998 a 1999 poskytované Štatistickému úradu SR napriek skutočnosti, že úlohy zo zákona zabezpečuje Úrad vlády SR. Z tohto dôvodu došlo k 1. 8. 1999 k delimitácii 12 pracovných miest a príslušných mzdových prostriedkov zo Štatistického úradu na Úrad vlády SR. Dané finančné prostriedky boli zapracované do rozpočtu na rok 1999 (tab. 1, pozn. 1/).

Kapitálové výdavky vo výške 1 590 tis. Sk boli určené na obstaranie investičného majetku splnomocnenca a útvaru inšpekcie ochrany osobných údajov, súvisiaceho s plnením úloh štátneho dozoru. Obstarávanie majetku prebiehalo priamym zadaním dodávateľovi.

6. 1. 2. Rozpočet v r. 2000

Na činnosť a materiálne vybavenie splnomocnenca a útvaru inšpekcie na ochranu osobných údajov v informačných systémoch boli vyčlenené na rok 2000 finančné prostriedky vo výške 7 709 tis. Sk, z toho bežné výdavky vo výške 4 829 tis. Sk a kapitálové výdavky vo výške 2 880 tis. Sk.

Tabuľka č. 2

Položka	Ročné výdavky
I.600 Bežné výdavky	
v tom:	4,829 000,-
A.610 – Mzdy, platy a ostatné osobné vyrovnania	1,869 000,-
B.620 – Poistné a príspevok zamestnáv. do poisťovní a NÚP	710 000,-
C.630 – Tovary a ďalšie služby	
v tom:	2,250 000,-
C.1.631 – Cestovné výdavky ¹⁾	500 000,-
631 01 – Náhrada cestovných výdavkov	70 000,-
631 02 – Náhrada za ubytovanie	40 000,-
631 03 - Stravné	50 000,-
631 04 – Náhrada potrebných vedľajších výdavkov	-
631 31 – Náhrada cestovných výdavkov	80 000,-
631 32 – Náhrada za ubytovanie	60 000,-
631 33 - Stravné	150 000,-
631 34 – Náhrada potrebných vedľajších výdavkov	20 000,-
631 35 - Vreckové	30 000,-
C.2.632 – Energie, voda, komunikácie	
v tom:	795 000,-
632 01 – Elektrická energia	150 000,-
632 04 – Tepelná energia	65 000,-
632 06 – Vodné, stočné	20 000,-
632 07 – Telefón, fax	200 000,-
632 10 – Poštové služby	160 000,-
632 17 – Dátové spoj. siete	200 000,-
C.3.633 – Materiál a dodávky	
v tom:	300 000,-
633 01 – Kancelárske potreby a materiál	60 000,-
633 02 - Papier	65 000,-
632 03 – Rôzne vybavenie kanc. a prev. priestorov	15 000,-
632 05 – Tlačivá a tlačiarske služby	80 000,-
632 06 – Knihy, časopisy, noviny	40 000,-
632 08 – Materiál, náhradné diely, prac. nástroje	30 000,-
633 32 – Nosiče dát pre VT	10 000,-
C.4.634 - Dopravné	225 000,-
634 01 – Palivo	80 000,-
634 02 – Mazivá, oleje, špeciálne kvapaliny	10 000,-
634 03 – Servis, údržba, opravy a výd. s tým spojené	40 000,-
634 08 – Poistenie vozidiel zákonné	25 000,-
634 09 – Poistenie vozidiel havarijné	70 000,-
634 12 – Parkovacie karty, parkovné	-

C.5.635 – Rutinná a štandardná údržba	
v tom:	80 000,-
635 24 – Výpočtovej techniky	35 000,-
635 43 – Servis, údržba a aktualizácia softvéru	45 000,-
C.6.636 – Nájomné za prenájom	-
v tom:	
636 01 – Administratívnych budov	-
C.7.637 – Ostatné tovary a služby	350 000,-
v tom:	
637 01 – Školenia, kurzy, semináre a porady	215 000,-
637 03 – Reprezentačné výdavky a dary	15 000,-
637 09 – Štúdie, expertízy, porady	120 000,-
I.700 – Kapitálové výdavky	2,880 000,-
A.710 – Obstarávanie kapitálových aktív	2,880 000,-
v tom:	
A.1.711 – Nákup pozemkov a nehmotných aktív	700 000,-
v tom:	
711 03 – Nákup softvéru	700 000,-
A.2.713 – Nákup nábytku a kancelárskeho zariadenia	1,060 000,-
v tom:	
713 01 – Stolov, konferenčných stolov	10 000,-
713 02 - Stoličiek	60 000,-
713 03 - Kresiel	12 000,-
713 04 – Kancelárskych stolov	80 000,-
713 05 – Regálov, skriňových zostáv	38 000,-
713 06 - Registračiek	10 000,-
713 08 – Trezorov, kovových skriň	50 000,-
713 09 – Stenových zostáv	100 000,-
713 20 - Kalkulačiek	-
713 21 – Kopirovacích strojov	-
713 23 – Faxov, odkazovačov, záznamníkov	-
713 24 – Osobných počítačov, mikropočítačov	600 000,-
713 26 – Písacích strojov elektrických	-
713 27 – Chladničiek	20 000,-
713 29 – Kobercov, podlahových krytín	80 000,-
A.3.714 – Nákup dopravných prostriedkov všetkých druhov	
v tom:	420 000,-
714 01 – Osobných automobilov do 2000 cm ³	420 000,-
714 02 – Osobných automobilov nad 2000 cm ³	-
A.4.715 – Nákup prevádzkových a strojných zariadení	
v tom:	700 000,-
715 01 – Telefónnych ústrední a aparátov	30 000,-
715 11 – Veľkých počítačov	600 000,-
715 12 – Bezpečnostných a signalizačných zariadení	70 000,-
Výdavky spolu	7,709 000,-
v tom:	
bežné výdavky spolu	4,829 000,-
kapitálové výdavky	2,880 000,-

6. 2. Materiálno – technické zabezpečenie

Pracovné priestory splnomocnenca a útvaru inšpekcie na ochranu osobných údajov sú umiestnené v prenajatých priestoroch v budove Štatistického úradu SR, Dúbravská cesta 3, Bratislava. Plocha prenajatých priestorov je 103,72 m², celkovo je to 6 miestností.

Už v súčasnosti sa preukazuje, že vzhľadom ku charakteru práce (styk s verejnosťou pri podnetoch na porušenie ochrany osobných údajov, predvolávanie prevádzkovateľov za účelom podania vysvetlenia) sú prenajaté priestory nedostatočné. V najbližšej budúcnosti bude nevyhnutné v súčinnosti s ÚV SR tento problém riešiť.

Použitie prostriedkov v r. 1999

Po schválení štatútu splnomocnenca, ktorého súčasťou bol aj rozpočet na rok 1999, bola podaná objednávka na nákup kancelárskej a výpočtovej techniky, ktorá bola zrealizovaná v decembri roku 1999. Týmto materiálno-technickým vybavením sa zabezpečil základný chod štátneho dozoru. Nákup materiálno-technického vybavenia zabezpečoval ÚV SR.

Použitie kapitálových finančných prostriedkov:

V roku 1999 boli určené finančné prostriedky vynaložené na nákup:

- fax – 1 ks Panasonic UF-342-J
- kopírovacie stroje
  - ✓ UTAX C-148
  - ✓ UTAX C-157
- osobný automobil do 2000 cm³ – 1 ks, Škoda OCTAVIA 2.0 SLX 85 kW
- tlačiarne HP
  - ✓ 1 ks HP LaserJet 2100 TN
  - ✓ 1 ks HP DeskJet 710 C
- faxmodem
- počítačové zostavy DTK – 7 ks
- softvér k jednotlivým počítačovým zostavám (Win NT 4.0 workstation, MS Office 2000, Windows Commander SK, NOD antivírový systém)
- mobilné telefóny - 3 ks, Nokia 3210

Priebežne v spolupráci s Úradom vlády SR boli zabezpečované kancelárske potreby.

Pre pracovníkov štátneho dozoru nad ochranou osobných údajov v informačných systémoch je zabezpečené stravovanie v jedálni Úradu vlády SR alebo v jedálni v areáli SAV.

Použitie prostriedkov v r. 2000

V prvej polovici roku 2000, prebiehalo dovybavovanie pracoviska splnomocnenca a útvaru inšpekcie. Prostredníctvom ÚV SR prebehol nákup bielej techniky (chladnička, mikrovlná rúra).

V priebehu júna 2000 útvar inšpekcie v spolupráci s Úradom vlády SR začal realizovať pripojenie pracoviska splnomocnenca do siete GOVNET (táto prepája Kanceláriu prezidenta SR, Kanceláriu národnej rady SR a všetky ústredné orgány štátnej správy) a Internet.

Po vypísaní verejných súťaží sa započalo s realizáciou budovania štruktúrovanej počítačovej siete, s nákupom základných sieťových komunikačných komponentov (pasívna časť siete, aktívne prvky vnútornej siete). Prebieha dovybavenie pracoviska výpočtovou technikou (tlačiarne, pracovné stanice, prenosné počítače, prídavné grafické a zálohovacie zariadenie).

Z programového vybavenia bol kúpený základný operačný systém a kancelársky balík pre nové pracovné stanice a prenosné počítače, ako aj automatizovaný systém právnych informácií (ASPI). V tomto roku sa začalo s vytváraním a zavádzaním vnútorného informačného systému pre kolobeh a vybavovanie administratívnej agendy.

Bol zakúpený referentský služobný osobný automobil Škoda FABIA.

Priebežne bola zabezpečovaná dodávka kancelárskych potrieb a stravovania.

Zámery do budúcnosti

Predpokladáme, že do konca r. 2000 bude materiálno-technické vybavenie ukončené, čím sa uvoľnia pracovné kapacity pracovníkov útvaru inšpekcie na plnohodnotné riešenie úloh, vyplývajúcich zo zákona č. 52/1998 Z. z.

7. **Príprava novelizácie zákona č. 52/1998 Z. z. o ochrane osobných údajov v informačných systémoch**

Dôvody na prípravu novely zákona č. 52/1998 Z. z. možno zhrnúť do niekoľkých oblastí.

Prvou oblasťou je dosiahnutie úplnej kompatibility so Smernicou EP a Rady 95/46/EC o ochrane jednotlivcov pri spracovaní osobných údajov, a voľnom pohybe týchto údajov z 24. októbra 1995. Smernica je síce záväzná iba pre členské štáty EÚ, ale keďže je snahou SR stať sa v reálnom čase tiež členom, tak sa tomuto zosúladeniu nevyhneme.

Treba však poznamenať, že návrh zákona bol vo svojej pôvodnej verzii s touto Smernicou zosúladený, ale v obligatórnom legislatívnom procese boli prijaté vládou SR také zmeny, ktoré v konečnom dôsledku spôsobili, že zákon je v súčasnom znení iba čiastočne kompatibilný so Smernicou. Keďže existujú archivované verzie pôvodného návrhu zákona, súpis týchto zmien bude pomerne jednoduchý. Ide predovšetkým o nasledovné úpravy:

- a) v § 4 ods. 3 bude potrebné doplniť, že súhlas dotknutých osôb na spracúvanie osobných údajov sa nevyžaduje, ak pôjde o ich spracúvanie pre potreby žurnalistiky. Doposiaľ sa súhlas dotknutej osoby nevyžadoval vtedy, ak išlo o spracúvanie pre potreby literárneho, alebo umeleckého vyjadrenia. Smernica však ustanovuje, že sa súhlas nevyžaduje aj v prípade žurnalistiky.
- b) v § 13 ods. 1 bude nutné doplniť o právo dotknutej osoby získať od prevádzkovateľov aj opis jej osobných údajov. Je to úplne logické, že ak má dotknutá osoba právo požadovať opravu nesprávnych údajov, musí ich k uplatneniu tohto práva najprv získať, aby mohla posúdiť, či sú správne alebo nesprávne.
- c) v štvrtej časti zákona, ktorá ustanovuje štátny dozor nad ochranou osobných údajov, ktorý zabezpečuje splnomocnenec na ochranu osobných údajov, je požiadavka zvýšiť nezávislosť výkonu úloh splnomocnenca predovšetkým od výkonnej moci. V pôvodnom návrhu zákona bola táto požiadavka zohľadnená spôsobom vymenúvania a odvolávania splnomocnenca NR SR alebo prezidentom SR. Podľa súčasne platného zákona splnomocnenca na návrh predsedu Štatistického úradu SR vymenúva a odvoláva vláda SR. Takýto spôsob kreovania je v krajinách EÚ neobvyklý a zvädza k podozreniu, že splnomocnenec by touto previazanosťou s možnosťou odvolania vládou nevykonával úlohy nezávisle. Navyiac z vecného hľadiska kompetencia predsedu Štatistického úradu SR podávať návrhy na menovanie a odvolanie splnomocnenca nemá odôvodnenie. Táto bola zavedená z dôvodu, že Štatistický úrad SR v čase prípravy návrhu zákona o ochrane osobných údajov v informačných systémoch bol orgánom, ktorý pripravoval návrh zákona. V súčasnosti už Štatistický úrad SR v zmysle tzv. kompetenčného zákona nie je zodpovedný za oblasť informatiky, a ochrana osobných údajov nie je záležitosťou iba tohto rezortu. V čase prípravy návrhu novely zákona bude potrebné nájsť taký spôsob vymenúvania a odvolávania splnomocnenca, ktorý zabezpečí najväčšiu možnú mieru nezávislosti plnenia úloh ustanovených zákonom, čo je prioritnou požiadavkou Smernice.

Druhou oblasťou je stanovisko zahraničných expertov, ktorí preverovali zabezpečenie ochrany osobných údajov v SR preverovaním našej platnej legislatívy a jej aplikáciou v praxi. Výsledkom je správa z misie vedenej pánom Alexom Türkcom, francúzskym senátorom a členom

komisie, vykonávajúcej dozor nad ochranou osobných údajov vo Francúzsku (CNIL). Správa odporúča najmä tieto zmeny:

- a) Rozšírenie kontrolných kompetencií splnomocnenca na informačné systémy, ktoré sú prevádzkované policajným zborom, SIS a vojenským spravodajstvom. V tejto súvislosti bude nutné upraviť aj práva dotknutých osôb na získanie opisu svojich osobných údajov spracúvaných v týchto systémoch. V správe sa navrhuje, aby v prípade uplatnenia tohto práva dotknutými osobami bol zvolený tzv. nepriamy prístup prostredníctvom splnomocnenca. V tejto súvislosti bude potrebné upraviť § 13 tak, aby pre dotknuté osoby bola zabezpečená možnosť získať informácie o svojich osobných údajoch prostredníctvom splnomocnenca.
- b) Podľa uvedenej správy je potrebné taktiež posilniť nezávislosť výkonu úloh splnomocnenca; navyiac sa navrhuje vypustiť z § 26 ods. 13 možnosť odvolania splnomocnenca z dôvodov neplnenia úloh v dobe dlhšej ako rok. Táto požiadavka podľa nášho názoru nebude mať opodstatnenie v takom prípade, ak sa zmení spôsob vymenúvania a odvolávania splnomocnenca v tom smere, že túto úlohu bude zo zákona plniť NR SR alebo prezident SR.
- c) Ďalším návrhom v správe je námet na zaradenie registrácie informačných systémov, obsahujúcich osobné údaje, do kompetencie splnomocnenca. Podľa platného zákona štátny dozor vykonáva splnomocnenec a Útvar inšpekcie ochrany osobných údajov, ktorého pracovníci sú v pracovnoprávnom vzťahu k Úradu vlády SR. Registráciu vykonáva Štatistický úrad SR. Na plnenie týchto úloh bolo zriadené samostatné oddelenie registrácie, ktorého pracovníci sú v pracovnoprávnom vzťahu ku Krajskej správe ŠÚSR. Toto rozčlenenie jednej vecnej oblasti – ochrana osobných údajov – medzi dva ústredné orgány štátnej správy nemá žiadne opodstatnenie. Novelou zákona bude vhodné spojiť tieto dve organizačné zložky do jedného celku. Tak tomu bolo aj v pôvodnom návrhu zákona, ale vtedajšia vôľa vlády SR spôsobila súčasnú roztrieštenosť. Model odčlenenia registrácie od štátneho dozoru nemá v Európe obdobu, s výnimkou Rakúska, ktoré to považuje taktiež za zlý model, a rieši spojenie týchto útvarov.

Treťou oblasťou, motivujúcou potrebu prípravy novely zákona, je odhalenie viacerých nepresností uvedených v zákone v procese viac ako ročného uplatňovania v praxi v SR. Tu pôjde o množstvo drobných úprav a pojmových zlepšení, ktoré zabezpečia lepšie praktické plnenie povinností prevádzkovateľmi, zabezpečenie výkonu kontroly štátnym dozorom a zabezpečenie práv dotknutých osôb.

Splnomocnenec a Útvar inšpekcie pripraví v priebehu roka 2001 zmeny, ktoré by mala podľa uvedeného novela zahŕňať a predloží tento návrh v r. 2002 k ďalšiemu prerokovaniu tak, aby mohla byť novela účinná k 1. 1. 2003.

8. Záver

Prvá správa o stave ochrany osobných údajov zachytáva pomerne vyčerpávajúcim spôsobom činnosť a aktivity štátneho dozoru nad ochranou osobných údajov v Slovenskej republike.

Jednotlivé podnety na porušovanie ochrany osobných údajov a ich riešenie však nekončí vykonaním rozhodnutia splnomocnenca na ochranu osobných údajov tak, ako by sa mohlo zdať na základe tejto správy. V rozhodnutiach býva väčšinou uvedený aj návrh na odstránenie nedostatkov a splnomocnencom požadovaný termín tohto odstránenia. Nadväzne na tieto termíny potom sledujeme skutočné odstránenie nedostatkov a poskytujeme prevádzkovateľom rady a konzultácie. Až odstránením posledného nedostatku a realizáciou posledného odporúčania prevádzkovateľom považujeme podnet za ukončený. Tento princíp sa budeme snažiť dodržiavať aj v budúcnosti.

Zhodnotiť úroveň stavu ochrany osobných údajov v Slovenskej republike možno iba na základe dôkladných znalostí situácie v členských štátoch RE. Za štátmi, kde zákony o ochrane osobných údajov platia už viac ako dvadsať rokov, a rovnaké obdobie už funguje aj štátny dozor nad ochranou osobných údajov, iste v tejto oblasti zaostávame. V porovnaní s krajinami V4 na základe národných správ o stave ochrany osobných údajov sme na porovnateľnej úrovni s Maďarskom a Poľskom. V Českej republike vzhľadom na novú legislatívnu úpravu správa ešte vypracovaná nebola.

Zhodnotenie náleží Národnej rade slovenskej republiky a vláde Slovenskej republiky. Sami sme presvedčení, že finančné prostriedky daňových poplatníkov, vyčlenené na štátny dozor nad ochranou osobných údajov, sú používané v prospech občanov. Konečné zhodnotenie však ponechávame na občanov samotných. Za tým účelom bude našim cieľom sprístupnenie tejto správy čo najširšej verejnosti.

Zoznam použitých skratiek:

APV	-	aplikačné programové vybavenie
ARIS	-	automatizovaný registračný informačný systém
CJ-PD	-	výbor RE na ochranu osobných údajov
CNIL	-	Národná komisia informatiky a slobôd
DZP	-	družstevná zdravotná poisťovňa
EK	-	Európska komisia
EN	-	evidovaný nezamestnaný
EP	-	Európsky parlament
EÚ	-	Európska Únia
EZ	-	energetické závody
GOVNET	-	vládna počítačová sieť
HW	-	hardware
IČO	-	identifikačné číslo organizácie
IS	-	informačný systém
IS PAM	-	informačný systém práce a mzdy
LAN	-	local area network
NR SR	-	Národná rada Slovenskej republiky
NÚP	-	Národný úrad práce
MV SR	-	Ministerstvo vnútra SR
OÚP	-	okresný úrad práce
OZ VaKÚP	-	odštepny závod Výpočtová a kontrolná ústredňa pôšt
RE	-	Rada Európy
RVS	-	regionálna veterinárna správa
SIPO-PAD	-	sústredené inkaso platieb obyvateľstva – poštový adresár domácností
SKT	-	Slovenská káblová televízia
Slovenská pošta	-	Slovenská pošta, š. p.
STV	-	Slovenská televízia
SR	-	Slovenská republika
SRo	-	Slovenský rozhlas
SW	-	software
SZ ÚV SR	-	Správa zariadení Úradu vlády Slovenskej republiky
ŠÚ SR	-	Štatistický úrad Slovenskej republiky
UPC	-	názov firmy prevádzkujúcej káblovú televíziu
ÚV SR	-	Úrad vlády Slovenskej republiky
ÚVVM	-	Ústav pre výskum verejnej mienky
WAN	-	world area network
Z. z.	-	Zbierka zákonov